

ΕΠΙΣΤΗΜΙΑ

ΕΚΔΙΔΟΤΑΙ ΚΑΤΑ ΚΥΡΙΑΚΗΝ

17 Μαΐου 1887

Τόμος ΚΓ΄.

Χειρρομή ἑτήσια: Ἐν Ἑλλάδι φρ. 12, ἐν τῇ ἀλλοδαπῇ φρ. 20. — Αἱ συνδρομαὶ ἄρρονηται ἀπὸ 1 Ἰανουαρίου. Ἐκάστ. ἔτους καὶ εἶναι ἑτήσια. — Γραφεῖον Διευθ. Ὁδὸς Σταδίου 32.

ΕΠΙ Τῆ ΠΕΝΤΗΚΟΝΤΑΕΤΗΡΙΑΙ ΤΟΥ ΕΘΝΙΚΟΥ ΠΑΝΕΠΙΣΤΗΜΙΟΥ

Πεντήκοντα ἐτῶν ἐπιστημονικὸς βίος ἔθνος τι-
νὸς εἶνε ἀληθῶς βραχυῆς, οὐδὲ δυνάμεθα νὰ παραβά-
λωμεν τοὺς καρποὺς τοιαύτης βραχείας περιόδου
πρὸς τὴν μακροαἰώνα ἐπιστήμην τῆς πεπολιτισμένης
ἅμα καὶ πλουσίας δυτικῆς καὶ ἀρκτέας Εὐρώπης.
Τοιαύτη σύγκρισις ἔμελλε νὰ εἶνε ἀντικρὺς ἀδικος
καὶ πεπλανημένη. Ἄλλ' ἴσως ἀντιεῖπη ὁ ἀναγνώ-
στης, ὅτι δὲν εἶνε ὀρθή ἢ ἀπὸ τῆς ἰδρύσεως τοῦ Πα-
νεπιστημίου χρονολόγησις τῆς νεωτέρας τῶν Ἑλ-
λῆνων ἐπιστήμης. Ἴσως ἀντιτάξῃ, ὅτι τὸ τοιοῦτον
εἶνε καὶ πῶς ὕβρις πρὸς τοὺς ἀειμνήστους ἐκείνους
ἄνδρας, οἵτινες κατὰ τοὺς χρόνους δουλείας ἀνιάρᾳς
ἐν μέσφ περισπασμῶν πανοίων καὶ ὑπὸ τὸ βάρος
ἡμερῶν πονηρῶν ἐκράτου οἰοῦσι ἐν εὐγενεῖ λαμπρα-
θηρομαίᾳ ἄσβεστον τὴν δάδα τῆς ἐπιστήμης καὶ ἐγα-
λοῦχον τὰ τέκνα τῶν ὁμογλώσσων καὶ ὁμοφύλων
συνδούλων διὰ τοῦ γάλακτος τῆς παιδείας. Πρῶ-
τοι πάντων ἡμεῖς, ἀντὶ τὰ ὑποθιβάσωμεν τὴν ἀξίαν
τῶν ἀοιδίμων ἐκείνων, σπεύδομεν νὰ κηρύξωμεν,
ὅτι τὴν σημερινὴν πανήγυριν τοῦ Πανεπιστημίου,
ἣν συνεορτάζει τὸ ἔθνος σύμπαν τὸ ἑλληνικόν, θεω-
ροῦμεν καὶ ὡς εὐλαβῆς μνημόσυνον ὑπὲρ τῆς μνή-
μης ἐκείνων τῆς ἀγήρω. Τί ἄλλο ἦσαν ἢ πρόδρο-
μοι τοῦ ἐθνικοῦ πανδιδασκῆριου, τί ἄλλο ἢ μικρὰ
πανεπιστήμια τοῦ δουλεύοντος ἑλληνισμοῦ αἱ μεγά-
λαι ἐκεῖναι σχολαὶ αἱ καθ' ἅπασαν τὴν ἑλληνικὴν
Ἀνατολὴν διεσπαρμέναι, καὶ πῶς ἄλλως δύναται
νὰ ὀνομασθῶσιν ἢ καθηγηταὶ τοῦ γένους οἱ ἄνδρες
οἱ διδάξαντες ἐν Κωνσταντινουπόλει καὶ Ἰωαννίνοις,
ἐν Βουκουρεστίῳ καὶ Ἰασίῳ, ἐν Χίῳ καὶ Σμύρῃ,
ἐν Κυδωνίαις καὶ Πάτρῳ, ἐν Κερκίρᾳ καὶ ἐν Βενε-
τίᾳ; Δὲν εἶνε ἐπιστήμονες πανελλήνιοι οἱ ἄνδρες,
πρὸς οὓς συνέρρον τὰ τέκνα τῶν φιλομαθῶν Ἑλ-
λῆνων ἀπὸ περάτων ἕως περάτων τοῦ ἑλληνισμοῦ,
διδασκόμενα τὰ ῥήματα σοφῶν διδασκάλων καὶ ἅμα
παρασκευαζόμενα εἰς τὴν ἀποτίναξιν τοῦ βαρβαρικοῦ
κλοιοῦ; Ἄλλ' ἢ ἀξιοζήηλος ἐκείνη παιδεία ἐστερεῖτο
συστήματος καὶ κέντρου, ὅσον μόνον ὑπὸ τὴν αἰγίδα
τῆς ἐλευθερίας δύναται νὰ ἀκημάσῃ.

Μία τῶν πρώτων φροντίδων τῆς ἑλληνικῆς βα-
σιλείας ὑπῆρξεν ἡ δημιουργίσις τοῦ τοιοῦτου κέν-
τρου, ὀργανωθέντος κατὰ τὸ πρότυπον τῶν γερμανι-
κῶν πανεπιστημίων. Ὡς τοιοῦτο τὸ ἑλληνικὸν Πα-
νεπιστήμιον εἶχε διπλοῦν σκοπὸν νὰ ἐπιτελέσῃ. Τὸ
μὲν δηλαδὴ ἐπεβάλλετο εἰς τοὺς ἐν αὐτῷ διδάσκον-
τας ἢ διὰδοσις τῶν ἐπιστημονικῶν γνώσεων, τὸ δὲ

παρείχετο εἰς αὐτοὺς ἡ εὐκαιρία ν' ἀσχοληθῶσιν εἰς
τὴν προαγωγήν τῆς ἐπιστήμης.

Δὲν εἶνε ἐνταῦθα ὁ κατάλληλος χώρος εἰς ἐξέτα-
σιν τῶν γενομένων πρὸς ἐκπλήρωσιν τοῦ δευτέρου
τούτου σκοποῦ. Ἀρκεῖ ἐν συντόμῳ ν' ἀναφέρωμεν, ὅτι
ἢ Ἑλλάς χάρις εἰς τὸ ἑλληνικὸν πανεπιστήμιον καὶ
τὴν δι' αὐτοῦ παραχθεῖσαν ἐπιστημονικὴν κίνησιν δὲν
εἶνε πλέον χώρα ἄγνωστος ἐν τῇ ἱστορίᾳ τῆς ἐπι-
στήμης καὶ ὅτι ἔχομεν καὶ φιλολόγους καὶ ἰατροὺς
καὶ νομομαθεῖς καὶ θεολόγους καὶ ἱστορικούς καὶ μα-
θηματικούς καὶ φυσιοδίφας τιμῶντας τὸ ἑλληνικὸν ὄ-
νομα καὶ πνεῦμα ἐν τῇ Ἑσπερίᾳ. Ἡ ἐπιστήμη κο-
σμεῖ σήμερον ἐπὶ τῇ πεντηκονταετηρίδι τοῦ ἐθνικοῦ
πανδιδασκῆριου διὰ τῶν προσκόντων στεφάνων τὰς
κορυφὰς τῶν φιλοτίμων τούτων ρεκτῶν, οἵτινες συ-
νεισέφερον τὸν πολῦτιμον αὐτῶν λίθον εἰς τὸ μέγα
καὶ θαυμάσιον οἰκοδόμημα τῆς παγκοσμίου ἐπιστη-
μονικῆς ἐργασίας. Ὁ δ' ἑλληνισμὸς γεραίρει ὑπερή-
φανος τὴν μνήμην τῶν ἐκλεκτῶν αὐτοῦ τούτων νε-
κρῶν, καὶ ἀσπάζεται εὐγνώμων μετ' εὐχῶν ὑπὲρ
μακροῦ καὶ καρποφόρου βίου τοὺς ἐν τοῖς ζῶσιν ἀό-
κτους ἱεροφάντας τῆς παιδείας, ἀπεκδεχόμενος σὺν
τῇ προόδῳ τοῦ ὅλου ἔθους ἀκόμη γενναιοτέρους
τοὺς καρποὺς τῆς νεκρῆς ἑλληνικῆς ἐπιστήμης.

Ἄλλ' ἔκ τε τῶν ἐπειγουσῶν πρακτικῶν ἀναγκῶν
καὶ χάρις τῆς πληρώσεως μεγάλων κενῶν ἐν τῷ
βίῳ τοῦ ἔθνους τὸ Πανεπιστήμιον ἐθεώρησε κυρίως
ὡς πρώτην καὶ οὐσιοδεστάτην ὑποχρέωσιν κατὰ τὸ
πρῶτον τῆς ὑπάρξεως αὐτοῦ στάδιον τὴν παρὰ τοῖς
Ἑλλησι διὰδοσιν τῆς ἐπιστήμης. Ὁ ἄμβων εἶγχα
ἀπὸ πολλοῦ, τὸ χριστεπώνυμον πλήρωμα ἐζήτει
μύστας πεπαιδευμένους, τὰ γυμνάσια ἐχρειάζοντο δι-
δασκάλους καλῶς κατηρτισμένους, ἢ δικαιοσύνη ἀ-
πῆτει νοήμονας καὶ εὐμαθεῖς ὑποφύτας, ἢ ὑγεία τῶν
πολιτῶν εὐσυνειδήτους καὶ ἐπιστήμονας ἰατροὺς καὶ
φαρμακεῖς. Ἡ αὐτομάθεια καὶ ἡ κοινὴ εὐφροία ὤφει-
λον νὰ ὑποχωρήσωσιν εἰς τὴν ἀπὸ μελέτης ἐπίγνω-
σιν καὶ εἰς τὴν ἐξ ἐπιστήμης σοφίαν. Τὸ Πανεπι-
στήμιον ἀνέλαβε τὴν μεγάλην ταύτην ἐπιτελήν.
Παραλαμβάνον τὸ ἔθνος πλὴν ὀλίγων πεπαιδευμένων
ἀμαθῆς καὶ περὶ τὰς παιδείας νηπιάζον ἐν τῇ μα-
κρῇ τῆς δουλείας σκοτίᾳ, ἔφερον εἰς τὴν γῆν τὴν ἑλ-
ληνίδα τὸ φῶς τὸ φωτίζον καὶ τὸ πῦρ τὸ θερμαῖνον
καὶ ζωογονοῦν. Παραλαβὸν τὸ φῶς τὸ περιαιγάζον
τὴν Δύσιν μετήγαγεν αὐτὸ εἰς τὴν ἐσκοτισμένην Ἀ-
νατολήν. Οἱ Ἑλληγες ἔσπευσαν ἐκ τῶν ἐσχατιῶν

τοῦ ἑλληνικοῦ κόσμου εἰς τὴν φωτοδότιν ἐστὶν καὶ συνήγαγον διὰ πλήρων θυλάκων τοὺς σπόρους τῆς ἐπιστήμης. Ὁ δ' ἑλληνισμὸς συνεῖδε τὸ εὐεργέτημα, καὶ γενναῖοι δωρηταὶ ἔδωκαν εἰς τὸ ἔθνικόν πανδιδακτήριον τὰ περισσεύματα τοῦ πλοῦτου των ἢ ὅλους τοὺς θησαυροὺς των. Πῶς νὰ λησμονήσωμεν ἐπὶ τῇ σημερινῇ ἑορτῇ τοὺς φιλεπιστήμονας τούτους εὐεργέτας, εἴτε ἑκατομύρια ἐσχόρπισαν εἰς τὸ ταμεῖον τῆς ἐπιστήμης, εἴτε εὐλαβεῖς κατέθηκαν πολυτιμον ὀβολὸν χήρας, οἷον τὸ ἀλησμόνητον ἑκατοντάδραχμον τοῦ πλανοδίου ἀκονητοῦ Ὁσα, ἡ μόνη, ἀλλὰ μεγάλη περιουσία τοῦ εὐγενοῦς πτωχοῦ;

Μετὰ πενήτηντα ἐτῶν βίον πανηγυρίζει σήμερον τὸ Πανεπιστήμιον δικαίως, καὶ ἐν πλήρει συναισθησει ὅτι συνορτάζει μετ' αὐτοῦ σύμπας ὁ ἑλληνισμὸς. Σχεδὸν πᾶν ὅ τι ἡ ἑλληνικὴ Ἀνατολὴ ἔχει νὰ ἐπιδείξῃ ἐν ταῖς ἐπιστήμαις καὶ τοῖς γράμμασιν, ἐν τῇ πολιτικῇ καὶ τῷ δημοσίῳ βίῳ διακεκριμένον καὶ ἕξοχον εἶνε καρπὸς τοῦ ἔθνικοῦ Πανεπιστημίου, τοῦ μόνου πανεπιστημίου τῆς Ἀνατολῆς. Χιλιάδες ὄλοι διδακτῶρον αὐτοῦ θὰ ἐνθυμηθῶσι σήμερον τὰ προσφιλεῖ βάρβαρα, ἀφ' ὧν εἰσέδυσεν εἰς τὰ ἀνυπόμονα αὐτῶν ὄτα ἡ αἰμύλη λαλιά, τὰ σοφὰ διδάγματα τῆς ἐπιστήμης. Οἱ δ' ἐν αὐτῷ ἰεραφάνται τῆς ἐπιστήμης ὁ ἀναλογοισθῶσι μετὰ τινος δικαίας αὐταρκεισίας, ὅτι ἐν τῷ κοινοβουλίῳ τῶν Ἑλλήνων προσδοποιοῦνται τὰ τῆς πολιτείας διὰ τροφίμου τοῦ Πανεπιστημίου, ὅτι ἐν τοῖς δικαστηρίοις τοῦ κράτους καὶ διὰ τῶν προξενικῶν ἀρχῶν διανέμεται ἡ δικαιοσύνη οἷαν αὐτοὶ τὴν ἐδίδαξαν, ὅτι ἐν τοῖς γυμνασίοις καὶ σχολείοις τοῦ ὅλου ἑλληνισμοῦ, ἐλευθέρου καὶ δούλου, διδάσκειται ἡ παιδεία, ἣτις διὰ τοῦ Πανεπιστημίου διεδόθη, ὅτι καθ' ἅπασαν τὴν Ἀνατολὴν παρέχει τὴν νοσηλείαν αὐτοῦ εἰς τοὺς κάμνοντας ἀπόφοιτος τῶν Ἀθηνῶν Ἀσκληπιάδης, ἐν μὲν τῷ ἐλευθέρῳ βασιλείῳ θεραπεύον τὸ σῶμα, ἐν δὲ τῇ καλύθῃ τοῦ δούλου Ἑλληνας παρηγορῶν καὶ τὴν ψυχὴν τοῦ ταλαιπωρουμένου καὶ σκορπίζων παραμυθίαν καὶ ἐλπίδας. Ἑκατομύρια Ἑλλήνων στρέφονται σήμερον πρὸς τὴν πανελλήνιον ταύτην ἐστὶν τῆς ἐπιστήμης καὶ τῶν γραμμάτων, καὶ αἰσθάνονται τὴν ζώπυρον αὐτῆς θερμότητα καὶ τὸ φῶς αὐτῆς τὸ περιλαμπρον, καὶ ἔννοοσι τί ἠσθάνετο ὁ ποιητής, ὅτε ἐκάλει τὸ Πανεπιστήμιον φλογερὸν καμίνι.

Η ΙΔΡΥΣΙΣ ΤΟΥ ΠΑΝΕΠΙΣΤΗΜΙΟΥ

Ἐν τῷ φύλλῳ τῆς 27 Μαΐου 1836 τῆς «Ἐφημερίδος τῆς Κυβερνήσεως» ἐδημοσιεύετο Β. Διάταγμα περὶ τῶν ἐκκλησιαστικῶν κτημάτων, ὑπογεγραμμένον κατ' ἐντολὴν τοῦ βασιλέως ὑπὸ τοῦ ὑπουργικοῦ συμβουλίου, περιέχον δὲ ἐν ἄρθρ. 2ῳ τὰ ἐπόμενα:

«Ὅσα δὲ ἐρείπια ἐκκλησιῶν καὶ μετοχιῶν ὑπάγονται εἰς διαλελυμένα μοναστήρια θέλουσιν ἐκποιηθῆ ἀνυπερθέτως διὰ τῆς ἐπὶ τῶν Ἐκκλησιαστικῶν Γραμματείας, εἴτε μὲ μετρητὰ ἐπὶ χεῖρας ἢ τὸ πολὺ μὲ προθεσμίαν ἐξ μηνῶν μετὰ

τὴν κατακύρωσιν, καὶ τὸ ἐκ τῆς ἐκποιήσεως αὐτῶν ἐξαγόμενον θέλει χρησιμεύσει ἀποκλειστικῶς εἰς ἀνέγερσιν ἐνὸς Πανεπιστημίου.»

Αὐτοὶ ἦσαν οἱ πρῶτοι πόροι τοῦ Πανεπιστημίου, μετὰ ἕξ δὲ μῆνας, ἦτοι τὴν 31 Δεκεμβρίου τοῦ αὐτοῦ ἔτους, ἐδημοσιεύετο τὸ ἀπὸ τῆς ἰδίας ἡμερομηνίας χρονολογούμενον Β. Διάταγμα περὶ ἰδρύσεως τοῦ Πανεπιστημίου.

«Διὰ τοῦ ἀπὸ 6 (18) φεβρουαρίου 1834 νόμου», ἔλεγεν ἀρχόμενον τὸ Διάταγμα, «ἐκατονίσσαμεν τὴν στοιχειώδη ἐκπαίδευσιν εἰς τὰ δημοτικὰ σχολεῖα, μετὰ ταῦτα ἐβάλαμεν εἰς ἐνέργειαν καὶ τὰ πρὸς ἀνωτέραν μὲν ἐκπαίδευσιν προσδιωρισμένα ἀρμόδια εἰς τὴν παρούσαν τοῦ τόπου κατάστασιν σχολεῖα καὶ γυμνάσια, εὐκολύνοντες οὕτω τὴν κτήσιν τῶν παρασκευαστικῶν γνώσεων εἰς ὑψηλότεραν ἐπιστημονικὴν μᾶθησιν. Ἐπιστάσης δὲ ἤδη τῆς ἐποχῆς πρὸς σύστασιν τοῦ Πανεπιστημίου, ὑπερτάτου ἐκπαιδευτικοῦ καταστήματος, τὸ μὲν ἰδίῳ ὑπάρχουσιν ἴσως ἤδη ἱκανοὶ ἀκροαταί, ἐφοδιασμένοι μὲ τὴν προκαταρκτικὴν παιδείαν, τὸ δὲ διότι ὁ ἀριθμὸς τῶν ἀπολύτως ἀναγκαιῶν διδασκάλων δύναται νὰ συμπληρωθῆ ἀπὸ τὰς συσταθείσας ἤδη σχολὰς τῆς Ἱατρικῆς καὶ Θεολογίας¹⁾ ἀπὸ τοὺς ὀφείλοντας νὰ παραδίδωσιν ὑπαλλήλους τῶν ἀνωτέρων κλάδων τῆς δημοσίου ὑπηρεσίας καὶ τινὰς ἐκ τῶν μελῶν τῆς συσταθείσης ἤδη ἐπιστημονικῆς ἐταιρίας, ἡ δὲ ἐνεστῶσα κατάστασις τοῦ ταμεῖου καθιστᾷ τέλος πάντων δυνατὴν τὴν τοιαύτην ἰδιαίτερον δαπάνην ἀκούσαντες τὴν διορισθεῖσαν ἐπιτροπὴν διὰ τὸν ὀργανισμὸν τῆς ἀνωτέρας ἐκπαιδεύσεως καὶ κατὰ πρότασιν τῆς ἐπὶ τῶν Ἐκκλησιαστικῶν Γραμματείας τῆς Ἐπικρατείας, ἀπεφασίσσαμεν καὶ διατάττομεν:

«Ἄρθρ. 1.—Θέλει συστηθῆ δι' ὄλον τὸ κράτος Πανεπιστήμιον εἰς Ἀθήνας καὶ ἀνοιχθῆ ἐπισήμως τὴν τρίτην ἡμέραν τοῦ Πάσχα 1837.
»Πρὸς μνήμην δὲ τοῦ συστήσαντος αὐτὸ θέ-

(1) Πρὸ τῆς συστάσεως τοῦ Πανεπιστημίου ὑπῆρχον ἐν ἱατρικῶν σχολείων, ἕτερον τῆς θεολογίας καὶ τρίτον τῶν νομικῶν μαθημάτων, ἐν οἷς παρέδιδον φιλογενεῖς ἄνδρες ἀμισθί. Καὶ ἐν μὲν τῷ θεολογικῷ σχολεῖῳ ὡς διευθυντῆς τῆς σχολῆς ἦτο ὁ ἀρχιμανδρίτης Μισαὴλ Ἀποστολίδης, καὶ καθηγητῆς τῆς φιλοσοφίας ὁ Κων. Κοντογάνης. Ἐν δὲ τῷ ἱατρικῷ σχολεῖῳ ὡς διευθυντῆς τῆς σχολῆς ἦτο ὁ καθηγητῆς τῆς ἱατρικῆς καὶ τῆς μαθηματικῆς Νικόλαος Κωστής, καθηγητῆς τῆς χειρουργίας ὁ Τραΐβερ, καθηγητῆς τῆς παθολογίας καὶ τῆς κλινικῆς ἱατρικῆς ὁ Βούρος, καθηγητῆς τῆς ἀνατομίας καὶ φυσιολογίας ὁ Ὀλύμπιος, καὶ καθηγητῆς τῆς χημείας ὁ Λάνδερερ. Ἐν τῷ νομικῷ σχολεῖῳ δ' ἐδίδασκον ὁ Π. Ἀργυρόπουλος καὶ ὁ Λέων Μελλάς. Πρὸς τούτοις ὑπῆρχε καὶ βιβλιοθήκη ἡς ἔφορος ἦτο ὁ Γ. Γεννάδιος, καὶ ἐπὶ τῶν ἀρχαιοτήτων ἔφορος ὁ Α. Πιττάκης, συνεργάτης ὁ Ἱατρίδης, καὶ καθηγητῆς τῆς γλυπτικῆς ὁ Ἰμχόφερ.

λει φέρει τὴν ἐπωνυμίαν «*Πανεπιστήμιον τοῦ Ὁθῶρος*». ¹⁾

» Ἀρθρ. 2. Τὸ Πανεπιστήμιον τοῦτο σύγκειται ἀπὸ τέσσαρας σχολῶν (Facultés) δηλ.

» Α'. Τὴν τῶν γενικῶν ἐπιστημῶν, ὡς φιλοσοφίας, φιλολογίας, μαθηματικῶν καὶ φυσικῶν ἐπιστημῶν, ἰδίως δὲ χημείας, φυσικῆς, ἀστρονομίας, τῶν διαφόρων μερῶν τῆς φυσικῆς ἱστορίας, γεωγραφίας, καταστατικῆς καὶ ἱστορίας, μὲ τὰς βοηθητικὰς ἐπιστήμας αὐτῶν.

» Β'. Τὴν τῆς θεολογίας.

» Γ'. Τὴν τῆς ἰατρικῆς.

» Δ'. Τὴν τῶν νομικῶν καὶ πολιτικῶν ἐπιστημῶν.

» Τὸ Πανεπιστήμιον ἐν γένει, δηλ. ἡ ἔνωσις ὅλων τῶν σχολῶν αὐτοῦ, ἀποτελεῖ τὸ ἀνώτατον ἐκπαιδευτικὸν κατάστημα χάριν τῆς ὑψηλοτέρας ἐθνικῆς ἐκπαιδεύσεως.»

Ἐπεταὶ κατόπιν διὰ μακρῶν ὁ κανονισμὸς τῆς ἐσωτερικῆς διοικήσεως τοῦ Πανεπιστημίου, τῶν ἰδιαίτερον αὐτοῦ δικαιωμάτων, τῶν ἐν αὐτῷ καθηγητῶν, τοῦ τρόπου τῆς παραδοχῆς τῶν μαθητῶν ἐν τῷ Πανεπιστημίῳ, περὶ τῆς ἐν αὐτῷ διδασκαλίας, τῆς διαρκείας τῶν ἐξαμηνίων περιόδων, τῶν ἐγγραφῶν καὶ τῶν διδάκτρων, τῆς χρήσεως τῶν συλλογῶν κλ. τοῦ Πανεπιστημίου, τῆς ἐφαρμογῆς τῶν ἀκαδημαϊκῶν ποινῶν.

Τὸ διάταγμα τοῦτο μετερρυθμίσθη κατόπιν ἐν πολλοῖς, περιεργόταται δ' αὐτοῦ διατάξεις δὲν ὑφίστανται πλέον ἐν χρήσει. Οὕτως οἱ σήμερον λεγόμενοι *κοσμητορες* τῶν σχολῶν ὠνομάζοντο *σημάντορες*. Οἱ καθηγηταὶ ἐκάστης σχολῆς εἶχον ὠρισμένην στολήν, ἣν ὑπεχρεοῦντο νὰ φέρωσι κατὰ πάσας τὰς πανεπιστημιακὰς τελετάς, ἢ οἰασθήποτε ἄλλας καθ' ἃς παρίσταντο ὑπὸ τὴν ιδιότητα αὐτῶν ὡς καθηγητῶν. Καὶ οἱ μὲν τῆς σχολῆς τῶν γενικῶν ἐπιστημῶν (φιλοσοφικῆς) ἔφερον στολήν χρώματος κυανοῦ βαθέος, οἱ τῆς θεολογικῆς μελανοῦ, οἱ τῆς ἰατρικῆς πρασίνου καὶ οἱ τῆς σχολῆς τῶν νομικῶν καὶ τῆς πολιτικῆς οἰκονομίας πορφυροῦ

μὲ περιλαίμια καὶ ἐπικάρπια καὶ πῖλον ἀπὸ ὀλοσηρικῶν μέλαν. Ὁ πρύτανης, ἐκτὸς τῆς στολῆς τῆς σχολῆς εἰς ἣν ἀνήκεν, ἔφερε χρυσοῦν ἄλυσσιν περὶ τὸν τράχηλον μὲ σῆμα ἐκ τοῦ αὐτοῦ μετάλλου, ἔχον ἐπὶ τοῦ ἐνὸς μὲν μέρους ἐκτετυπωμένην τὴν εἰκόνα τοῦ βασιλέως Ὁθῶνος, ἐπὶ δὲ τοῦ ἑτέρου τὰ ἑλληνικὰ σύμβολα, ὅπως ἐπὶ τῆς σφραγίδος τοῦ Πανεπιστημίου, μὴ φερούσης τότε τὴν γλαῦκα ὡς σήμερον, μὲ τὴν ἐπιγραφὴν «*Πρύτανης τοῦ Β. Ἑλληνικοῦ Πανεπιστημίου τοῦ Ὁθῶρος*». Ἡ ποσότης τῶν διδάκτρων ἄτινα ἀπέτιον οἱ φοιτηταὶ προσδιωρίζετο ἰδιαίτερος ἐκάστοτε κατὰ τὸν χρόνον τῆς ἐγκρίσεως τῶν προγραμμάτων, ἐκονομίζετο δὲ ἀνώτατος καὶ κατώτατος ὅρος τῶν πληρωτέων διδάκτρων. Οὐχ ἦττον ἀπηλλάσσοντο αὐτῶν οἱ ἀποδεδειγμένως πένητες.

Περὶ τῆς αὐστηρότητος ἣν ἐπεθύμουν οἱ ἴδρυταὶ τοῦ Πανεπιστημίου νὰ ἐπικρατῆ ἐν τῷ ἀνωτάτῳ τούτῳ ἐθνικῷ ἐκπαιδευτηρίῳ μαρτυρεῖ οὐχὶ μόνον ἡ δικαιοδοσία τοῦ πρυτάνεως, ἔχοντος καὶ ἀστυνομικὴν ἐξουσίαν, δικαιουμένου δὲ νὰ ἐπιβάλη τὰς ἐξῆς ποινὰς εἰς τοὺς ὀλιγωροῦντας τῶν καθηκόντων αὐτῶν φοιτητῶν: α) πατρικὴν προτροπήν· β) μυστικὴν καὶ δημοσίαν ἐπίπληξιν· γ) κράτησιν ἐντὸς τοῦ θαλάμου· δ) φυλάκισιν· ε) ἀπειλὴν ἀποπέμψεως· ς) προσωρινὴν ἀπόπεμψιν· ζ) παραιτήσιν· ἠ) ἀποβολὴν ἀλλὰ καὶ ἄλλαι τινὲς διατάξεις περὶ συμπεριφορᾶς τῶν φοιτητῶν, πρὸς δὲ τὸ ἐπόμενον ἄρθρον τοῦ Διατάγματος τῆς συστάσεως: «Ἐκαστος εἰς τὴν πόλιν τοῦ Πανεπιστημίου ἐρχόμενος μαθητῆς εἴτε ἐντόπιος, εἴτε ξένος, ἐγγεγραμμένος ἤδη ἢ μὴ, χρεωστεῖ κατὰ τὰς ὑπαρχούσας γενικὰς διατάξεις νὰ ἀναγγεῖλῃ πρὸς τὴν ἀστυνομίαν ἐντὸς εἴκοσι τεσσάρων ὡρῶν τὴν ἄφιξιν αὐτοῦ καὶ τὸ πολὺ ἐντὸς ὁκτώ ἡμερῶν νὰ παρουσιάσῃται αὐτοπροσώπως πρὸς τὸν πρύτανην, διὰ νὰ ζητῆ τῆς ἐγγραφῆς του τοῦ προγράμματος. Οἱ περαιτέρω περὶ τούτου ὁρισμοί, καθὼς καὶ οἱ περὶ τῆς ἐκδόσεως τῶν νομιμοποιητικῶν γραμματίων διὰ τοὺς μαθητὰς καὶ τῆς ἐπαγρυπνήσεως τῆς ἀστυνομίας κατὰ τὴν ἐκλογὴν τῶν ξενοδοχείων ἢ οἰκιῶν αὐτῶν, θέλουσιν προσδιορισθῆ ἰδιαίτερος εἰς τὰς κανονιστικὰς διατάξεις.»

Ὅσα αὐτὸς πολλὰς ἐγγυήσεις ἔθετε τὸ Διάταγμα περὶ τῆς τακτικῆς καὶ ἀνελλιποῦς φοιτήσεως τῶν σπουδαστῶν, ζήτηγόρευε δὲ συνάμα αὐστηρῶς καὶ τὴν μονομαχίαν, καὶ τὴν ἐγγραφὴν εἰς μυστικὰς ἐταιρίας. Εἰς ὅποιαν ἐταιρίαν ἂν ἦτο πρὸ τῆς ἐγγραφῆς του εἰς τὰ μητρώα τοῦ Πανεπιστημίου ἐγγεγραμμένος ὡς μέλος φοιτητῆς τις ὑποχρεοῦτο νὰ ὑποσχεθῆ ἐγγράφως ὅτι θὰ παραιτηθῆ. Τὰ ἄρθρα ταῦτα, ὡς αἱ πλεῖσται διατάξεις τοῦ Διατάγματος ἄλλως, εἶχον παραληφθῆ προφανῶς ἐκ τοῦ κανονισμοῦ γερ-

(1) Κατὰ τὴν πολιτικὴν μεταβολὴν τοῦ 1862 μετωνομάσθη «Ἐθνικὸν Πανεπιστήμιον» διὰ τοῦ ἐπομένου θεσπίσματος, μὴ δημοσιευθέντος ἐν τῇ «Ἐφημερίδι τῆς Κυβερνήσεως.»

Η ΠΡΟΣΩΡΙΝΗ ΚΥΒΕΡΝΗΣΙΣ ΤΗΣ ΕΛΛΑΔΟΣ

Ἐπὶ τῇ προτάσει τοῦ ἐπὶ τῆς δημοσίας Ἐκπαιδεύσεως ὑπουργοῦ, τὸ ἐν Ἀθήναις μέχρι τοῦδε Ὁθῶνιον καλούμενον Πανεπιστήμιον ἐγκρίνομεν νὰ μετονομασθῆ «Ἐθνικὸν Πανεπιστήμιον», ὡς ἴδρυμα κοινὸν ὀλοκληροῦ τοῦ ἔθνους.

Εἰς τὸν ἐπὶ τῆς δημοσίας Ἐκπαιδεύσεως ὑπουργὸν ἀνατίθεται ἡ ἐκτέλεσις τοῦ παρόντος θεσπίσματος.

Ἐν Ἀθήναις τῇ 20 Ὀκτωβρίου 1862.

Α. Γ. Βούλγαρης, Πρόεδρος, Μ. Ρούφος, Κ. Κανάρης.

Ὁ ὑπουργός

Ε. Δεληγιώργης.

μανικῶν πανεπιστημίων, ἐν οἷς ἀνθεῖ ἔτι καὶ νῦν τὸ ἔθιμον τῆς μονομαχίας, καὶ ἡ εἰς ἑταιρίας ἐπαναστατικὰς προσκόλλησις.

Ἐν τέλει τὸ Διάταγμα ἐπήγετο τοὺς ἐπομέ-
νους ἀξιοσημειώτους λόγους: «Ἐπειδὴ τὸ
γε νῦν ἔχον δὲν δύνανται νὰ συμπληρωθῶσιν ὅ-
λα αἱ σχολαί, διὰ τοῦτο τὸ Πανεπιστήμιον θέ-
λει τελειοποιεῖσθαι βαθμηδὸν ἀναλόγως πρὸς
τὰς παρούσας ἤδη εὐκολίας.—Ἄλλ' ἡ ἀναγ-
καία πρὸς διδασκαλίαν σκευασία πρέπει νὰ
προετοιμασθῇ ἀνυπερθέτως, γινομένης φροντίδος
καὶ περὶ τῆς ταχείας συμπληρώσεως τῶν ἐπι-
στημονικῶν συλλογῶν καὶ τοῦ πορισμοῦ τῶν
λοιπῶν ἀναγκαίων εἰς τὸ Πανεπιστήμιον. Ἰδίως
δὲ θέλει καταβληθῆ πᾶσα σπουδὴ νὰ προε-
τρεπισθῶσιν ὅσα κρίνονται ἀναγκαῖα εἰς τὴν
κατὰ τὴν προσδιορισθεῖσαν ἐποχὴν τοῦ Πανε-
πιστημίου βεβαίαν ἔναρξιν. Ἀνεγείροντες ἤδη
διὰ τοῦ παρόντος διατάγματος τὸ ἀνώτατον
διδακτικὸν κατάστημα, ἐδώκαμεν δι' αὐτοῦ
καθὼς καὶ διὰ τῶν λοιπῶν εκπαιδευτικῶν ὄρων
ἀπόδειξιν εἰς τὸν ἀγαπητὸν ἡμῶν λαὸν τῆς ὑ-
πὲρ τῆς εὐημερίας αὐτοῦ ἡμετέρας φροντίδος.
Πεποιθότες ὅτι καὶ διδάσκαλοι καὶ μαθηταὶ
θέλουσιν ἔχει διηνεκῶς ὑπ' ἔψιν τὴν ὑψηλὴν αὐτῶν
κλῆσιν, ἐνθυμούμενοι ὅτι ἡ ἀληθὴς ἐπιστήμη
μόνον εἰς τὸν θρησκευτικῶς καὶ ἠθικῶς μορφω-
θέντα ἄνθρωπον δύναται νὰ ἀναπτυχθῇ καὶ ὅτι
ἡ ἀνάπτυξις αὕτη σκοπὸν πρᾶξιστον ἔχουσα
τὸν κοινωνικὸν βίον, συνίσταται μάλιστα εἰς τὴν
ἁρμονίαν τῶν φυσικῶν καὶ πνευματικῶν δυνά-
μεων, ἐλπίζομεν, ὅτι τὸ πανεπιστήμιον τῆς Ἑλ-
λάδος, μετὰ πολλῶν ἑκατονταετηρίδων διακο-
πῆν, θέλει ἀναλάβει τὴν πρώτην εὐκλειαν ὅπου
ἄλλοτε ἡ παλαιὰ Ἀκαδημία παρήγαγεν ἀπο-
τελέσματα ἀνεξάλειπτα, ρίψασα ἀκτίνας φω-
τὸς εἰς τοὺς μακρυνστάτους τόπους καὶ αἰῶνας
καὶ ὅτι θέλει διαλάμψει ἐκ νέου εἰς τὰ δύο γει-
τινάζοντα μέρη τοῦ κόσμου».

Τὸ προηγούμενον Διάταγμα, ἐκδοθὲν κατὰ
τὴν ἀπουσίαν τοῦ βασιλέως ὑπὸ τοῦ ἐνασκούντος
τὴν νομοθετικὴν ἐξουσίαν, μετὰ τοῦ ὑπουργικοῦ
συμβουλίου, κόμητος Ἀρμανσπεργ, δὲν ἐκυρώθη
ὑπὸ τοῦ βασιλέως ἀφικομένου εἰς Ἑλλάδα. Οὐχ
ἤττον κατεχωρίσαμεν τὸ κατηργημένον τοῦτο
διάταγμα καὶ διότι πολλαὶ ἐξ αὐτοῦ παρελή-
φθησαν διατάξεις εἰς τὸν ἰσχύοντα προσωρινὸν
κανονισμόν τοῦ Πανεπιστημίου, ἀλλὰ καὶ διότι
ἐχρησίμευσεν εὐλόγως ὡς βάσις τῶν συνταχθέν-
των ἔκτοτε κατὰ κλιροῦς, ἀλλὰ μὴ ψηφισθέν-
των ὑπὸ τῆς Βουλῆς διὰ διαφόρους λόγους, νο-
μοσχεδίων, πρὸς ὀριστικὸν καὶ πλήρη ὀργανι-
σμόν τοῦ Πανεπιστημίου.

Τὸ ὑπὸ τοῦ βασιλέως αὐτοπροσώπως ἐκδοθὲν
Διάταγμα περὶ προσωρινοῦ κανονισμοῦ ἔφινεν

ἄθικτα τὰ ὀρισθέντα περὶ τῆς ἐπωνυμίας τοῦ
Πανεπιστημίου καὶ τῆς συντηρήσεως αὐτοῦ ἐκ
τοῦ ἐκκλησιαστικοῦ ταμείου, καθόσον τὰ πρὸς
τοῦτο ἀναλώματα δὲν ἐλαμβάνοντο ἐκ τῆς ἰ-
δικαιτέρας προικοδοτήσεως τοῦ καταστήματος.

Τὸ νέον Διάταγμα τὰς τέσσαρας σχολὰς τοῦ
Πανεπιστημίου ἐπωνόμαζε καὶ κατέτασεν
οὕτω: α') τὴν τῆς θεολογίας· β') τὴν τῶν νο-
μικῶν ἐπιστημῶν· γ') τὴν τῆς ἱατρικῆς καὶ δ')
τὴν τῆς φιλοσοφίας καὶ τῆς ἄλλης ἐγκυκλίου
παιδείας. Περὶ δὲ τοῦ ἂν εἶνε καταλληλότερον
ἢ ὄχι ἀντὶ τῆς φιλοσοφικῆς σχολῆς νὰ τεθῶσι
δύο ἄλλαι, ἢ νὰ διαιρεθῇ αὕτη εἰς τμήματα, 1)
τοῦτο, ὡς καὶ ἡ δῆλωσις τῶν εἰς ἐκάστην σχο-
λὴν ἀνηκόντων κλάδων, ἐπέτασσε τὸ Διάταγμα
ὅτι ἀπέκειτο «εἰς τοὺς ὀρισμούς τῶν ὀριστικῶν
διατυπώσεων τοῦ Πανεπιστημίου.»

Τὸ Διάταγμα πρὸς τοῦτοις ὠρίζεν ὅτι «ἐκά-
στη σχολὴ ἔχει ὠρισμένον ἀριθμὸν καθεδρῶν»,
ἀλλ' ἡ διάταξις αὕτη οὐδέποτε ἐφηρμόσθη, δι-
ότι οὐδὲ ὁ ἀριθμὸς τῶν ἐδρῶν οὐδὲ ὁ ἀριθμὸς
τῶν καθηγητῶν ἐκάστης σχολῆς ὠρίσθησάν ποτε,
καὶ τὰ περὶ τούτων κανονίζει ὁ ἐτήσιος τοῦ
κράτους προϋπολογισμός.

«... Ἄλλ' ἐκτὸς τούτων, ἐξηκολούβει εἶτα
τὸ Διάταγμα, θέλουσι δοθῆ εἰς τὰς σχολὰς καὶ
ὅσοι ἤθελον φανῆ ἀναγκαῖοι ἔκτακτοι καθηγη-
ταὶ καὶ οἱ ἀνήκοντες διδάσκαλοι ἰδίως διὰ τὰς
ἀναγκαίας καθομιλουμένους γλώσσας 2) δι' ὡ-
ριαίας τέχνας καὶ διὰ πρακτικὰ ἀναγκαῖα ἀν-
τικείμενα σπουδῆς, τὰ ὅποια πρέπει νὰ συμπε-
ριληφθῶσιν εἰς τὸ Πανεπιστήμιον. 3) Θέλουσι
δὲ συστηθῆ καὶ καθέδραι διὰ τὰς ἀνωτέρας
στρακτιωτικὰς ἐπιστήμας. 4)

Τὸ προσωπικὸν τῶν διδασκάλων τοῦ Πανε-
πιστημίου ὠρίζετο ὅτι θὰ ἐμπεριεῖχε:

α') Καθηγητὰς τακτικούς· β') καθηγητὰς
ἐπιτιμίου· γ') καθηγητὰς ἐκτάκτους καὶ δ')
διδάκτορας τῶν ἰδιαίτερων παραδόσεων τῆς
ἐπικαλήψεως τῶν μαθημάτων 5) καὶ τῶν
γλωσσῶν.

Ἔοι οἱ διδάσκαλοι τῶν Πανεπιστημίου ἐ-
κανονίζετο ὅτι θὰ ἐλάμβανον ἀπὸ τοὺς μαθη-
τευομένους τὰ χάριν τῆς παραδόσεως των πλη-

(1) Ἡ φιλοσοφικὴ σχολὴ περιέχει τρία τμήματα:
α') τὸ φιλοσοφικόν· β') τὸ μαθηματικόν καὶ γ') τὸ φυ-
σικόν.

(2) Μόνον διὰ τὴν τουρκικὴν γλῶσσαν συνέστη ἐπὶ
τινα ἔτη ἔδρα ἐν τῷ Πανεπιστημίῳ, διωρίσθησαν δὲ
καθηγηταὶ πρῶτον, τῇ 3 Αὐγούστου 1855, ὁ Κων.
Ἀφθονίδης, μετ' αὐτὸν δὲ, τῇ 23 Νοεμβρίου 1858, ὁ
Μιχ. Σοῦτσος.

(3) Δὲν ἐφηρμόσθησαν.

(4) Δὲν ἰδρύθησαν.

(5) Οὐδέποτε διωρίσθησαν τοιοῦτοι διδάκτορες.

ρονόμενα δίδακτρα, 1) οί δὲ τακτικοί καὶ ἔκτακτοι καθηγηταὶ καὶ οἱ διδάκτορες τῆς ἐπαναλήψεως τῶν μαθημάτων καὶ τῶν γλωσσῶν, ἐκτός τούτου, καὶ ἀνάλογον μισθὸν ἢ ἀντιμισθίαν.

Εἰς τοὺς καθηγητὰς τοὺς τακτικούς καὶ τοὺς ἐπιτίμους ἐχορηγεῖτο ὁ βαθμὸς τοῦ ὑπουργικοῦ συμβούλου, εἰς τοὺς ἐκτάκτους δὲ ὁ βαθμὸς τοῦ ὑπουργικοῦ παρέρου.

Το δικαίωμα τοῦ νὰ πρκαδίδωσιν οἱ ἰδιαιτέροι διδάσκαλοι ἐν τῷ Πανεπιστημίῳ ἐδίδετο, κατὰ τὸ Διάταγμα, ἀπὸ τὰς σχολὰς (ἐπιφυλαττομένης τῆς ἐγκρίσεως ἀπὸ τὴν γραμματεῖαν τῆς Δημοσίας Ἐκπαιδεύσεως) εἰς πεπαιδευμένους ἀποκτήσαντας ἤδη τὸν ἀκαδημαϊκὸν βαθμὸν τοῦ προλύτου καὶ οἱ ὅποιοι διὰ τῆς λοιπῆς τῶν εὐδοκιμήσεως, τῆς ἀκριβέστερον προσδιορισθησομένης, ἀπέδειξαν ἑαυτοὺς ἀξίους τοῦ ἀκαδημαϊκοῦ διδασκαλικοῦ ἐπαγγέλματος. 2)

Ἐν τῷ περὶ φοιτητῶν κεφαλαίῳ τὸ νέον Διάταγμα ἐνέμεινε κατὰ τὸ πλεῖστον εἰς τὰ ὑπὸ τοῦ προηγουμένου θεσπισθέντα. Ἐπίσης ἀναλλοίωτα ἔμειναν καὶ τὰ περὶ τῆς διοικήσεως τοῦ Πανεπιστημίου, τῆς ἐξουσίας τοῦ πρυτάνεως κλ.

Η ΕΓΚΑΘΙΔΡΥΣΙΣ ΤΟΥ ΠΑΝΕΠΙΣΤΗΜΙΟΥ

Ἐγκατασταθέντος προχείρως τοῦ Πανεπιστημίου ἐν οἰκίματι τινὶ τῆς συνοικίας Πλάκας, περὶ οὗ ἐν ἰδιαίτερω κεφαλαίῳ εἰδικώτερον θέλωμεν διαλάβει, τὴν 3 Μαΐου 1837 ἐγένετο ἐπίσημος ἡ ἐγκαθίδρυσις αὐτοῦ. Περιγραφὴν σύντομον τῆς τελετῆς ταύτης εὐρίσκομεν ἐν τῇ τότε ἐν Ἀθήναις ἐκδιδόμενη ἑλληνογαλλικῇ ἐφημερίδι Ὁ Σωτήρ, ἣν δημοσιεύομεν ἐνταῦθα:

Ἐγένετο τέλος πάντων τὴν 3 Μαΐου καὶ ἡ ἐγκαθίδρυσις τοῦ ἑλληνικοῦ Πανεπιστημίου Ὁθωνος. Ἡ ἀπὸ πρῶτης συρροῇ τοῦ λαοῦ εἰς τὸ προσδιορισθὲν κατάστημα, ὅπου ἔμελλε νὰ ἐκτελεσθῇ ἡ τελετὴ, ἦτο ἡ τρανωτέρα ἀπόδειξις, ὅτι τὸ ἔθνος ἐθέλωρη τὴν ἡμέραν ταύτην ὡς ἐθνικὴν, ἀποτελοῦσαν ἐποχὴν εἰς τὴν χρονικὰ τῆς νέας Ἑλλάδος. Περὶ τὴν 11 ὥραν ὁ βασιλεὺς ἔφιππος ἔφθασεν εἰς τὸ κατάστημα τοῦ Πανεπιστημίου, ὅπου παρευρίσκητο τὸ διπλωματικὸν σῶμα, τὸ συμβούλιον καὶ οἱ γραμματεῖς τῆς ἐπικρατείας, ἡ ἱερὰ σύ-

νοδος καὶ πλῆθος ὑπαλλήλων καὶ ἄλλων πολιτῶν διαφόρων τάξεων καὶ ἀμέσως ὁ ἐπίσκοπος τῆς Ἀττικῆς, ἐνδεδυμένος τὴν ἀρχιερατικὴν στολὴν, ἤρχισε νὰ ψάλλῃ τὸ Εὐλόγητὸς εἰς Χριστὸν ὁ Θεὸς ἡμῶν, ὁ πανσόφους τοῦς ὀλίγους ἀναδείξας κτλ. Μετὰ τὸ τέλος τῆς ἐκκλησιαστικῆς τελετῆς οἱ σχολάρχαι ἔκαμον τὸν ὄρκον τῆς πίστεως καὶ ἀμέσως ὁ κ. Σχιναῆς, πρύτανης τοῦ Πανεπιστημίου, ἀνέγνωσε λογυδριὸν σύντομον, ἀρμόδιον εἰς τὴν περίστασιν, περιεκτικὸν ἀξιολόγων ἰδεῶν καὶ τὸ ὅποιον, νομίζομεν, ἤθελε κάμει περισσώτερον ἐντύπωσιν εἰς τὸ ἀκρατήριον, ἂν αἱ φράσεις ἦσαν ὀλιγώτερον σχινοτενεῖς. Μετὰ τὸν κ. Σχιναῆν ὁ κ. Βάμβας, σχολάρχης, ἐκφώνησεν ἄλλον λόγον, εἰς τὸν ὅποιον ἀπέδειξε μὲ πολλὴν φιλοκαλίαν, ὅτι ἡ σύστασις τοῦ Πανεπιστημίου εἶνε τὸ μεγαλύτερον τῶν ἄχρι τοῦδε βασιλικῶν δωρημάτων. Τὸν κ. Βάμβαν διεδέχθη εἰς τὸ ρητορικὸν βῆμα πρῶτον ὁ κ. Μισσιῆλ Ἀποστολίδης, δεύτερον ὁ κ. Ράλλης καὶ τελευταῖον ὁ κ. Λευκίαιος καὶ οἱ τρεῖς ὠμίλησαν μὲ εὐστοχίαν περὶ τοῦ αὐτοῦ σχεδὸν ἀντικειμένου, τὸ ὅποιον πρῶτος διεπραγματεύθη ὁ κ. Βάμβας ἦτον εὐχῆς μόνον ἔργον, ἂν οἱ εἰς τοιαύτας ἐπίσημους ἡμέρας ρητορεύοντες ἦσαν συντομώτεροι, διὰ νὰ μὴ ἀπαυδίξῃ καὶ ἡ Α.Μ. καὶ τὸ πολυάριθμον ἀκρατήριον. Μόλις ἔγενεν ἡ ἀπόλυσις καὶ ὁ βασιλεὺς, καταβὰς ἀπὸ τὸν θρόνον, ἐπλησίασεν εἰς δύο μέλη τοῦ Πανεπιστημίου, πρὸς τὰ ὅποια ἀπέτεινε μερικὸς λόγους εἰς τὴν καθομιλουμένην ἑλληνικὴν, τοὺς ὁποίους διὰ τὴν ἀπόστασιν δὲν ἠδυνήθημεν νὰ ἀκούσωμεν καὶ νὰ διατηρήσωμεν τὴν σειρὰν. Αἱ μόναι λέξεις, αἱ ὅσαι ἤρχισαν εἰς τὰς ἀκοὰς μας εἶνε Ἑλλάς. . . . Πατρίς. . . . Τέχνη. . . . Ἐπιστήμη. Ὁ περισσὸς λαὸς ἐδέχθη τὴν Α.Μ. εἰς τὴν εἴσοδον καὶ ἐξεδόθη ἀπὸ τὸ κατάστημα, καὶ εἰς τὰς δημοσίας ὁδοὺς, μὲ τὰς πλέον ἐγκαρδίου εὐφημίας. Παρατηρήθη ὅτι ὁ βασιλεὺς, ἐνῶ διήρκει ἡ τελετὴ, ἐδάκρυσε δις. Ὡ! πόσον εὐγενὲς καὶ βαθύτατον πρέπει νὰ εἶνε τὸ αἰσθημα ἐκεῖνο, τὸ ὅποιον εἰς τοιαύτας στιγμὰς κινεῖ βασιλικὸς ὀφθαλμὸς εἰς δάκρυα! . . . Κλησίον λοιπὸν καὶ οἱ βασιλεῖς!

Ἐκ τοῦ λόγου τοῦ Νεοφύτου Βάμβαν, πρὸς ἐνδειξὴν τοῦ τρόπου καθ'ὃν ἀπεξεδέχοντο οἱ ἱδρυταὶ τοῦ Πανεπιστημίου τὴν ἐν τῷ μέλλοντι λειτουργίαν καὶ πρόσδοον αὐτοῦ, ἀποσπῶμεν τὴν ἐπομένην περικοπὴν:

Ἀπὸ τοῦτο λοιπὸν τὸ Πανεπιστήμιον θέλων ἐξέρχεται εἰς τὸ ἐξῆς ἐκκλησιαστικοὶ πρῶτης τάξεως ἔχοντες τὴν προήκουσαν παιδείαν, πρὸς διακονίαν τοῦ θεοῦ λόγου καὶ πρὸς ἰδρυτὴν τοῦ χριστιανικοῦ ἡμῶν λαοῦ, ὅποιαν παιδείαν εἶχον οἱ λαμπρυνάντες ποτε τὴν ἀμώμητον Ἐκκλησίαν τοῦ κυρίου ἡμῶν σοφοὶ ἐκεῖνοι ἄνδρες ἀρχιερεῖς, ἱερεῖς, θεολόγοι καὶ κήρυκες τοῦ Εὐαγγελίου ἢ δὲ ἀμάθεια ἡμαῶρων ἐκείνην τοσοῦτους ἤδη αἰῶνας, μὲ ἀπώλειαν τῶν ψυχῶν. Ἀπὸ τὸ Πανεπιστήμιον τοῦτο θέλουσιν ἐξέρχονται νομικοὶ, πολιτικοὶ, ῥήτορες καὶ δικασταί, φωτισμένοι εἰς τὰ ὑψηλά των χρέη, ὅποιους ἀπαιτεῖ ἡ ἀσφάλεια τῆς ἀτομικῆς ἐκάστου ἐλευθερίας, τῆς κοινῆς ἰσυχίας, τῆς τιμῆς, καὶ καταστάσεως τῶν εὐνοουμένων πολιτῶν. Ἐνταῦθα καὶ ἡ φιλόπλοκος ἰατρικὴ, ἀνακαλοῦσα τοὺς ἀρχαίους ἐκεῖνοιο πατέρας τῆς Ἱπποκράτην, Ἀρεταίων, Γαληνόν, ὁμοῦ μὲ τὰς ὑψηλὰς θεωρίας καὶ πείρας τῶν μεταγενεστέρων αἰώνων, θέλει διδάσκει τοὺς νέους Ἑλληνας εἰς τὴν μητρικὴν αὐτῶν γλῶσσαν, τὰ διάφορα εἶδη τῶν ἐκτεταμένων τῆς γνώσεως, ὥστε νὰ μὴ ἀναγκάζονται πλέον νὰ καταναλισκώσιν εἰς ξενὴν γῆν, μὲ ταλαιπωρίαν καὶ πολυειδέεις κινδύνους, τοσαῦτα ἔτη καὶ ἀναγνώσματα. Τέλος πάντων ἡ φιλοσοφικὴ σχολή, τῆς

(1) Διὰ Β. Δ. τῆς 4 Μαρτίου 1838 ἐνεκοίθη νὰ μὴ εἰσπραχθῶσι δικαίωματα τοῦ Πανεπιστημίου παρὰ τῶν φοιτητῶν, μέχρις ἐγκρίσεως τοῦ ὀριστικοῦ ὄργανου τοῦ καταστήματος, ἐχορηγήθη δὲ πρὸς συντήρησιν αὐτοῦ διὰ τὸ ἔτος ἐκεῖνο πίστωσις ἐκ 3,600 δραχμῶν.

(2) Οἱ κατὰ τὸ ἄρθρον τοῦτο ἰδιαιτέροι διδάσκαλοι εἶνε οἱ ὑψηλῆται. Τὰ τοῦ θεσμοῦ τῆς ὑψηλαίας ἐκωνίσθησαν ἀπὸ τοῦ 1841 μέχρι τοῦ 1870 διὰ δύο Β. Δ. καὶ πέντε ὑπουργικῶν διαταγῶν.

όποιας ἤξιώθη καὶ ἐγὼ νὰ εἶμαι μέλος, θέλει μορφώ-
νει τὴν νεολαίαν μας εἰς τὴν φιλολογίαν, ἑλληνικὴν καὶ
λατινικὴν, εἰς τὴν ἀρχαιολογίαν, ἱστορίαν, μαθηματικά,
φυσικά, χημείαν, ρητορικὴν καὶ εἰς τὴν ἰδίως λεγομέ-
νην φιλοσοφίαν τοῦ ἀνθρωπίνου πνεύματος καὶ τὴν ἡ-
θικὴν. Ἀνοίγεται πηγὴ ἀφθονοῦ εἰς τὴν δημοσίαν ἑλ-
ληνικὴν νεολαίαν καὶ εἰς πάντα ὁμογενῆ ἢ ἄλλογενῆ
ἔραστὴν τῆς ἑλληνικῆς παιδείας.

ΟΙ ΠΡΩΤΟΙ ΚΑΘΗΓΗΤΑΙ ΤΟΥ ΠΑΝΕΠΙΣΤΗΜΙΟΥ

Διὰ Β. Δ. τῆς 22 Ἀπριλίου 1837 διορίζοντο
καθηγηταὶ ἐν τῷ Πανεπιστημίῳ οἱ ἐξῆς:

Α') Ἐν τῇ θεολογικῇ σχολῇ τακτικοὶ καθηγη-
ταὶ ὁ ἀρχιμανδρίτης Μισαὴλ Ἀποστολίδης καὶ ὁ
γραμματεὺς τῆς Ἱερᾶς συνόδου Θεόκλητος Φαρμα-
κίδης, ἔκτακτος δὲ ὁ Κ. Κοντογόνης.

Β') Ἐν τῇ νομικῇ σχολῇ ἐπίτιμοι καθηγηταὶ ὁ
πρόεδρος τοῦ Ἀρείου Πάγου Κλονάρης, ὁ παρὰ τῷ
δικαστηρίῳ τῶν ἐν Ἀθήναις Ἐφετῶν εἰσαγγελεὺς
Ράλλης, ὁ ὑπουργικὸς σύμβουλος καὶ εἰσηγητὴς ἐν
τῷ συμβουλίῳ τῆς Ἐπικρατείας Προβελέγγιος, ὁ
Ἀρειοπαγίτης Φέδερ, ὁ παρὰ τῷ Ἀρείῳ Πάγῳ ἀν-
τεισαγγελεὺς Μελάς (ἀμισθί) ἔκτακτοι δὲ ὁ ἐν τῷ
συμβουλίῳ τῆς Ἐπικρατείας ἀρρεδρος Ἰωάννης Σού-
τσος, διὰ τὸν κλάδον τῆς δημοσίας οἰκονομίας, ὁ Δ.
Μαυροκορδάτος καὶ ὁ Π. Ἀργυρόπουλος.

Γ') Ἐν τῇ ἱατρικῇ σχολῇ ἔκτακτοι καθηγηταὶ
ὁ Ἐμμ. Μαυροκορδάτος τῆς ἀνατομίας καὶ φυσιολο-
γίας, ὁ Ἰωάννης Βούρος τῆς εἰδικῆς παθολογίας, ἱα-
τρικῆς θεραπείας καὶ κλινικῆς, ὁ Ἀναστ. Λευκίας
τῆς ἱστορίας τῆς ἱατρικῆς, γενικῆς παθολογίας καὶ
θεραπείας, ὁ Ν. Κωστής τῆς μαιευτικῆς καὶ ἱατρι-
κῆς ὕλης, ὁ Ἰωάννης Ὀλύμπιος τῆς χειρουργίας καὶ
προπαρασκευαστῆς ἐπίτιμοι δὲ ὁ δόκτωρ Ἑρρ.
Τράμπερ τῆς κλινικῆς καὶ τῆς χειρουργικῆς ἐργα-
σίας, ὁ Ἀλέξιος Ράλλης τῆς δικαστικῆς ἱατρικῆς, ὁ
Ἰωάννης Νικολαΐδης τῆς διαιτητικῆς καὶ ὁ Ἠπί-
της.

Δ') Ἐν τῇ φιλοσοφικῇ σχολῇ τακτικοὶ καθηγηταὶ
ὁ Ν. Βάμβας τῆς φιλοσοφίας, ὁ Γεώργ. Γεννάδιος
τῆς ἑλληνικῆς φιλολογίας, ὁ Ἑρρίκος Οὐλερίχος
τῆς λατινικῆς φιλολογίας, ὁ Λουδοβίκος Ρῶς τῆς
ἀρχαιολογίας, ὁ Σχινᾶς τῆς ἱστορίας, ὁ Κωνσταντί-
νος Νέγρης τῆς μαθηματικῆς, ὁ Γεώργιος Βούρης
τῆς μαθηματικῆς καὶ μαθηματικῆς φυσικῆς καὶ ὁ
Ἐανέριος Λάνδερερ τῆς χημείας καὶ πειραματικῆς φυ-
σικῆς ἔκτακτοι ὁ ἔφορος τοῦ βασιλικοῦ κήπου Δ.
Φράας τῆς βοτανικῆς καὶ ὁ Ἀλέξανδρος Σούτσος
τῆς φιλολογίας καὶ αἰσθητικῆς ἐπίτιμοι δὲ ὁ Κυριά-
κος Δομνάνδος κυρίως διὰ τὴν φυσικὴν ἱστορίαν, ὁ
παρὰ τῇ Ἱερᾷ Συνόδῳ βασιλ. ἐπίτροπος Θεόδωρ.
Μανούσης «μάλιστα τῆς παιδείας», ὁ ἐν Αἰγίνῃ
Νεῶρ. Δούκας τῆς φιλολογίας, καὶ ὁ ἐν Ἄνδρῳ Καί-
ρης τῆς φιλοσοφίας.

Πρύτανις τοῦ Πανεπιστημίου διορίζετο ὁ Κων-
σταντῖνος Σχινᾶς, σχολάρχαι δὲ κοσμητόρες τῆς θεο-
λογικῆς σχολῆς ὁ Μισαὴλ Ἀποστολίδης, τῆς δικαστι-

κῆς ὁ Γ. Ράλλης, τῆς ἱατρικῆς ὁ Α. Λευκίας καὶ
τῆς φιλοσοφικῆς ὁ Ν. Βάμβας.

Εἴκοσι καὶ εἰς ἓκ τῶν ἀνωτέρω εἶχον διορισθῆ κα-
θηγηταὶ διὰ Διαταγμάτων ὑπὸ χρονολογίαν 15]27
Ἰανουαρίου 1837, ἐκδοθέντων ὑπὸ τῆς ἀντιβασι-
λείας κατὰ τὴν ἀπουσίαν τοῦ βασιλέως, δυνάμει τοῦ
περὶ συστάσεως τοῦ Πανεπιστημίου τῆς 31 Δεκεμ-
βρίου 1836 καταργηθέντος Διατάγματος. Ἄλλ' ἔ-
κτος τούτων εἶχον διορισθῆ τότε καὶ οἱ ἐξῆς τῶν ὀ-
ποίων τοὺς διορισμοὺς δὲν ἐπεκύρωσεν ὁ Βασιλεὺς
μετὰ τὴν ἐπάνοδόν του καὶ δὲν συμπεριέλαβεν ἐν τῷ
ἀνωτέρῳ Διατάγματι τῆς 22 Ἀπριλίου 1837.

Α'. Εἰς τὴν σχολὴν τῶν γενικῶν ἐπιστημῶν.—Ὁ
σύμβουλος τῆς Ἐπικρατείας κ. Ψύλλας, τακτικὸς
καθηγητὴς τῆς ἱστορίας καὶ φιλοσοφίας.—Ὁ κ.
Στρούμπος, ἔκτακτος καθηγητὴς τῆς φιλοσοφίας καὶ
φυσικῆς.—Ὁ ἔφορος τοῦ Β. τυπογραφείου κ. Ἀν-
σέλιμος, ἔκτακτος καθηγητὴς τῆς γερμανικῆς δια-
λέκτου καὶ τῆς ἱστορίας τῆς τε φιλοσοφίας καὶ παι-
δείας. Ὁ ὑπουργικὸς σύμβουλος κ. Παλαιολόγος,
ἔκτακτος καθηγητὴς τῆς γεωργικῆς.—Ὁ κ. Προγί-
νος Σελαδάμ, καὶ ὁ κ. Βλάχ, ἔκτακτοι καθηγηταὶ,
ὁ μὲν πρῶτος τῆς γαλλικῆς, ὁ δὲ δεύτερος τῆς ἀγ-
γλικῆς διαλέκτου καὶ φιλολογίας.

Β'. Εἰς τὴν σχολὴν τῆς ἱατρικῆς.—Ὁ δόκτωρ
κ. Γλαράκης, τακτικὸς καθηγητὴς τῶν εἰδικῶν μα-
θημάτων τῆς ἱατρικῆς μετὰ τὴν ὑποχρέωσιν τοῦ νὰ πα-
ραδίδῃ εἰς τὴν σχολὴν τῶν γενικῶν ἐπιστημῶν τὸ
μάθημα τῆς ὀρυκτολογίας.—Ὁ δόκτωρ κ. Μ. Γε-
ωργιάδης, προπαρασκευαστῆς τῆς ἀνατομίας.

Γ'. Εἰς τὴν σχολὴν τῶν δικαστικῶν καὶ πολιτικῶν
ἐπιστημῶν, ἔκτακτοι καθηγηταὶ.—Α. Πάικος, εἰσαγ-
γελεὺς τοῦ Ἀρείου Πάγου.—Δ. Σούτσος, πρόεδρος
τῶν Ἐφετῶν.

Ἐξ ὧν ὁ μὲν Α. Πάικος διορίζετο πρύτανις ὁ Γ.
Ψύλλας σημάτων τῆς σχολῆς τῶν γενικῶν ἐπι-
στημῶν, ὁ Μισαὴλ Ἀποστολίδης, σημάτων τῆς
σχολῆς τῆς θεολογίας, ὁ Λευκίας, σημάτων τῆς σχο-
λῆς τῆς ἱατρικῆς καὶ ὁ Δ. Σούτσος σημάτων τῆς
σχολῆς τῶν δικαστηρίων καὶ πολιτικῶν ἐπιστημῶν.

Ἄλλὰ καὶ ἓκ τῶν διὰ τοῦ Διατάγματος τῆς 22
Ἀπριλίου 1837 διορισθέντων τινὲς δὲν ἐδίδαξαν, ὡς
π. χ. ὁ πρόεδρος τοῦ Ἀρείου Πάγου Κλονάρης, ὁ
Ἀλέξανδρος Σούτσος, ὅστις ἠρνήθη τὴν ἔδραν ἵνα
μὴ δεσμεύσῃ, ὡς ἔλεγε, τὴν ποιητικὴν αὐτοῦ Μοῦ-
σαν κτλ. Οὗτοι, ὅσοι δὲν ἐδίδαξαν, δὲν περιλαμβά-
νονται ἐν τῷ κατόπιν κεφαλαίῳ περὶ τῶν χρημα-
τισάντων καθηγητῶν, ἐν ᾧ λεπτομερῶς ἀ-
ναφέρονται πᾶσαι αἱ ἐν τῇ κατστάσει ἐκάστου κα-
θηγητοῦ, ὡς τοιοῦτου, ἐπελθοῦσαι μεταβολαί, ἵνα με-
ταχειρισθῶμεν ὅρον συνήθη εἰς τὴν δημοσίαν ὑπηρε-
σίαν.

ΤΟ ΠΑΛΑΙΟΝ ΟΙΚΗΜΑ ΤΟΥ ΠΑΝΕΠΙΣΤΗΜΙΟΥ ΚΑΙ ΤΑ ΠΡΩΤΑ ΕΝ ΑΥΤῷ ΜΑΘΗΜΑΤΑ

Εἰσδύων τις διὰ μέσου σχολίων ἀτραπῶν καὶ στε-
νωπῶν λιθοστρώτων εἰς τὴν ὑπὸ τὰ κρήδεμνα τῆς
Ἀκροπόλεως ἀναρριχωμένην πενιχρὰν συνοικίαν, τὴν

καλουμένην Ἀναφιώτικα, φθάνει μετὰ πολλὰς περιπλήσεις πρὸ τοῦ παλαιοῦ οἰκῆματος τοῦ Πανεπιστημίου. Ἡ οἰκοδομὴ εἶνε πράγματι ἀξιοθέατος διὰ τὸ ἐντελὲς ἀκαλλῆς καὶ ἀρρυθμον αὐτῆς. Ὅγκοι τοίχων σεσαθρωμένων ἄνευ οὐδενὸς σχεδίου, ἰδοὺ τίς εἶνε ὁ χαρακτηρισμὸς τῆς οἰκίας Κλεάνθους, ὑφ' ἣν αἱ Μούσαι εὗρον τὸ πρῶτον κατασύγιον μετὰ τὴν ἀπελευθέρωσιν τῆς Ἑλλάδος. Ἡ οἰκία εὐρίσκειται ἐντὸς περιβάλλου λιθοστρώτου ἀρκούντως ἐκτεταμένου. Ἀπὸ τῆς κυρίας προσόψεως θεωμένη εἶνε ἰκανῶς ὑψηλή, διότι ἀπὸ τῆς ἀντιθέτου, ὑψομένου τοῦ ἐδάφους, εἰγέρεται εἰς ὕψος ἐνδὸς ὁρόφου μόνον ὑπεράνω αὐτοῦ. Παράθυρα καὶ θύραι ἀκανονίστως ἡνογιμένα ὅπου ἂν ᾗτον εὐκολώτερον εἰς τὸν δώσαντα τὸ σχέδιον ἀρχιτέκτονα — ὑποτιθεμένου ὅτι ἀρχιτέκτων ἔδωκε τὸ σχέδιον τοιοῦτου ἀμόρφου οἰκοδομήματος — κοσμοῦσι πανταχῶθεν τὴν οἰκίαν. Ἀφ' ἧς ἐχρησίμωσεν ὡς Πανεπιστήμιον, ἡ ἐσωτερικὴ αὐτῆς διαίρεσις ὑπέστη πολλὰς μεταβολάς, σήμερον δὲ χρησιμεύει εἰς κατοικίαν πολυμόρφου καὶ πολυμογούς ἀποικίας ἐκ μαθητῶν ἐπαρχιωτῶν, δημοδιδασκάλων, ἀποστράτων ἀξιωματικῶν, πλυντριῶν, σιδηρωστριῶν κτλ.

Εἰς τὸ ἀπομεμακρυσμένον καὶ πενιχρὸν τοῦτο οἰκοδόμημα δὲν ὄκνου ἐν πάσῃ τοῦ ἔτους ὥρα νὰ μεταβαίνοσι γηραῖοι καθηγηταὶ καὶ ἀκροαταὶ παντοειδεῖς, ἵνα οἱ πρῶτοι μὲν μεταδώσωσι τὰ πρῶτα ἐπιστημονικὰ διδάγματα, ὧν ἀκροατήριον διψῶν, αὐτὸ τοῦτο, μαθήσεως ἐν κατανύξει ἡχροῶτο, οἱ δεῦτεροι δὲ ἐντρύφωσιν εἰς πνευματικὰς ἀπολαύσεις ἀπηγορευμένας αὐτοῖς πρὸ μικροῦ ἔτι. Ἰδοὺ πῶς ὁ Φίλιππος Ἰωάννου περιγράφει τὸ πεφυρμένον ἀκροατήριον τῶν πρῶτων πανεπιστημιακῶν ἔτων: «Κατὰ τὴν α' καὶ β' τῶν μαθημάτων περίοδον ἀνεπλήρωσαν τὴν ὀλιγότητα τῶν ἐκ τῶν γυμνασίων ἀπολυθέντων καὶ εἰς τὸ Πανεπιστήμιον προσελθόντων μαθητῶν πολλοὶ τῶν ὑπουργηματικῶν καὶ ἐν τοῖς γραφείοις τῆς κυβερνήσεως ἐργαζομένων, φλεγόμενοι ὑπὸ πόνου πληρεστέρας μαθήσεως. Τὸ μικτὸν ἐκεῖνο ἐκ νεανίσκων καὶ ἀνδρῶν ὠρίμων ἀκροατήριον, ὅπερ συνέρρεεν ἰδίως εἰς τὰς παραδόσεις τῶν γενικῶν μαθημάτων, ἀνεκάλει μετὰ γλυκυθυμίας εἰς τὴν μνήμην τοῦ παρατηρητοῦ τοὺς ἀρχαίους ἐκείνους τῆς Ἑλλάδος χρόνους, ὅτε τὴν εἰς τὰς φιλοσοφικὰς ἀκροάσεις φοίτησιν δὲν ὠρίζεν ἡ ἡλικία, ἀλλ' ὁ πόνος τῆς γνώσεως. Οἱ δὲ καθηγηταὶ, καὶ πρὸς πολλὰς δυσχερείας μαχόμενοι, τὸ μὲν ἐκ τῆς φύσεως τῆς ἐπιστήμης προερχομένας, τὸ δὲ ἐκ τῆς πτωχείας τῆς νέας ἑλληνικῆς γλώσσης, στερουμένης πλείστον ὄρων τῆς γεωτέρας ἐπιστήμης, ἔτεινον ὅμως μετὰ σπουδῆς εἰς τὰ πρόσω καὶ οἱ διδασκόντες ἐγίνοντο καθ' ἡμέραν ἐπιτηδειότεροι εἰς διδασκαλίαν καὶ πλάσσαι τῆς γλώσσης ἐπιτυχέστεροι».

Ἡ ἐγκαθίδρυσις τοῦ Πανεπιστημίου ἐν τῷ νέῳ οἰκοδομήματι ἐγένετο κατὰ Νοέμβριον τοῦ 1841, διὰ τοῦτο δὲ κατὰ τὸ ἀκαδημαϊκὸν τοῦτο ἔτος τὰ μαθήματα ἤρχισαν δύο μῆνας βραδύτερον τοῦ νενομιμένου.

ΟΙ ΕΡΑΝΟΙ ΠΡΟΣ ἈΝΕΓΕΡΣΙΝ ΠΑΝΕΠΙΣΤΗΜΙΟΥ

Τὴν 25 Φεβρουαρίου 1838 συνέστη ἐπιτροπή, ἀποτελουμένη ἐκ τοῦ Γεωργίου Κουντουριώτου ἀντιπροέδρου καὶ συμβούλου τῆς Ἐπικρατείας, Ἀνδρέου Ζαΐμη, Θ. Κολοκοτρώνη, Α. Χ. Βράνδη ἀνακτοσυμβούλων, Γ. Ράλλη πρυτάνεως, Θ. Ράλλη τρατεζίτου, Γ. Γενναδίου γυμνασιάρχου, Ν. Βάμβα καθηγητοῦ τῆς φιλοσοφίας καὶ Κ. Δ. Σχιναῖ καθηγητοῦ τῆς ἱστορίας, ὅπως ζητήσῃ τὸν ἔρανον ὁμογενῶν καὶ ἀλλογενῶν πρὸς ἀνέγερσιν οἰκοδομήματος, ἀξίου νὰ στεγάσῃ τὴν παλίνστον ἐν Ἀθήναις ἐπιστήμην. Ἡ ἐκκλησις τῆς ἐπιτροπῆς εὗρεν ἡγῶ πρόθυμον οὐ μόνον ἀπανταχοῦ ὅπου ἡ ἑλληνικὴ φωνὴ ἠκούετο καὶ ἐπάλλοντο ἑλληνικαὶ καρδίαι, ἀλλὰ καὶ παρὰ τοῖς ξένοις, ὅπου τὸ ὄνομα τῆς Ἑλλάδος ἦτο ἀπλῶς προσφιλές. Οἱ ἔρανοι ἤρξαντο συρρέοντες ἐν Ἀθήναις. Προσέφερον καὶ οἱ πλοῦσοι τὰς χιλιάδας τῶν καὶ οἱ πτωχοὶ τὸν πενιχρὸν ὄβολον τῆς χήρας. Ἐν τῷ καταλόγῳ τῶν συνδρομῶν ἀπαντῶσι μικραὶ προσφοραὶ ὀλίγων δραχμῶν, μυχίως συγκινοῦσαι. Οὐδεὶς ἤθελε νὰ ὑστερήσῃ τῆς τιμῆς νὰ μετᾶσχῃ τῆς ἀνιδρύσεως Πανεπιστημίου ἐν Ἀθήναις. Οὕτω δὲ πρὶν ἢ παρέλθῃ ἔτος συνελέγησαν ὑπερτριακόσαι χιλιάδες δραχμῶν, τὴν δὲ 22 Ἰανουαρίου 1839 προεκηρύσσετο ἡ δημοπρασία τῆς κατασκευῆς τῶν τοίχων καὶ τὴν 2 Ἰουλίου τοῦ αὐτοῦ ἔτους ἐτίθετο μετ' ἐπισημότητος ὁ θεμελιος λίθος, ὡς ἐν τῷ εἰδικῷ περὶ τούτου κεφαλαίῳ ἐκτενῶς ἀναφέρεται.

Εἰς τὸ κεφάλαιον τοῦτο περὶ τῶν πρὸς ἀνέγερσιν Πανεπιστημίου ἐράνων ἀνήκουσι καὶ δύο ἐπιστολαί, ἃς χάριν περιεργίας παρατιθέμεθα ἐνταῦθα, αὐτολεξεῖ παραλαμβάνοντες ἐκ τῶν συγχρόνων ἐφημερίδων.

Ἡ πρώτη εἶνε ἡ τοῦ μεγάλου δουκὸς τοῦ Ὀλδεμβούργου καὶ πατρὸς τῆς βασιλίσσης Ἀμαλίας, ἀπαντῶντος εἰς αἴτησιν τῆς ἐπιτροπῆς ἐπὶ τῶν ἐράνων, ὅπως ἀποστείλῃ καὶ αὐτὸς τὴν συνδρομὴν του ὑπὲρ τῆς ἀνεγέρσεως Πανεπιστημίου. Ἰδοὺ αὕτη:

Πρὸς τὴν Ἐπιτροπὴν τοῦ Πανεπιστημίου Ἀθηρῶν.

Ἐλαβον τὴν ἀπὸ 31 Μαρτίου τ. ἔ. ἐπιστολὴν τῆς ἐπιτροπῆς τοῦ ἐν Ἀθήναις Πανεπιστημίου, δι' ἧς ἀναγγέλλουσά μοι δι' ἐπεχείρησε συλλογὴν συνδρομῶν διὰ νὰ προικίσῃ τὸ Πανεπιστήμιον Ἀθηρῶν μετὰ τάλληλον κατάστημα, μετ' προσκαλεῖ νὰ συμπράξω εἰς τὸ ἐπωφελεῖς τοῦτο ἔργον. Ἡ ἀγάπη, τὴν ὁποῖαν τρέφω ὑπὲρ τῆς Ἑλλάδος, ἐμπνέει καὶ εἰς ἐμὲ τὴν ἐπιθυμίαν νὰ τὴν ἴδω προσδεύουσαν εἰς τὰς ἐπιστήμας καὶ πρὸς ἐνδειξὴν τοῦ ὅτι ἐπιθυμῶ, Κύριοι, νὰ συντελέσω εἰς τὸ νὰ εὐκολυνθῶσι τὰ πρὸς τοῦτο μέσα, διέταξα νὰ εἰς παραδώσωσι τὴν ποσότητα 3 χιλιάδων δραχμῶν. Δέχθητε, Κύριοι, τὴν διαβεβαίωσιν τῆς ἰδιαίτερας μου ὑπολήψεως.

Ἐν Ὀλδεμβούργῳ τῇ 5 Αὐγούστου 1839.

ΑΥΓΟΥΣΤΟΣ.

Ἡ δευτέρα ἐπιστολὴ εἶνε αὐτῆς τῆς ἐπιτροπῆς τοῦ Πανεπιστημίου, ἀπευθύνεται δὲ πρὸς τὸν πρῶτον αὐτάρχη τῶν Ὀθωνος κόμητα Σαπὸρταν, ἀποστει-

λанта ὡς ἔρανον δραχμὰς δέκα τέσσαρας καὶ λεπτὰ τεσσαράκοντα πέντε καὶ εἶνε ἀξία ἀναγραφῆς διὰ τὴν δηκτικὴν αὐτῆς εὐφυΐαν·

Πρὸς τὸν κύριον κόμητα Σαπόρταν, πρῶτην ὑπασιπστήν καὶ αὐλάρχην τῆς Α. Μ. τοῦ βασιλείου τῆς Ἑλλάδος, ἀνώτερον ταξιάρχην τοῦ Β. τάγματος τοῦ Σωτήρος, Μεγαλόσταυρον τοῦ τάγματος τῆς Ἰσαβέλλας τῆς Ἰσπανίας κτλ. κτλ.

Ἐλαβεν ἡ ἐπιτροπὴ παρὰ τοῦ κ. Ρεῖνχμυβὰχ δραχ. 14 καὶ λ. 45, ὡς συνδρομὴν σας πρὸς ἀνέγερσιν τοῦ ἐλληνικοῦ Πανεπιστημίου. Ἐπειδὴ ὅμως κατὰ τὸ ἀπὸ 23 Φεβρουαρίου τ. ἔ. Β. Διάταγμα, τὰ ὀνόματα τῶν συνδρομητῶν μέλλον νὰ χαραχθῶσιν εἰς στήλας μαρμάρου, διὰ νὰ χαραχθῶσι δὲ τὰ 155 στοιχεῖα, ἐξ ὧν ἀπαρτίζεται τὸ ὑμέτερον ὄνομα ὁμοῦ με τοὺς ὁποίους παρ' ἡμῖν ἐγνωρίσατε τίτλους, ἀπαιτεῖται δαπάνη τοῦλάχιστον τριπλασία τῆς προσφορᾶς σας, ἡ Ἐπιτροπὴ κηδόμενὴ τῶν συμφερόντων τοῦ καταστήματος, ἐνέκρινε νὰ σας ἐπιστρέψῃ τὴν προσφορὰν, με τὰς εὐχαριστήσεις τῆς, διὰ τὴν ὅποιαν ἄλλως εἰδείξατε καλὴν προαίρεσιν.

Ἐν Ἀθήναις 6 Σεπτεμβρίου 1837.

Η ΕΠΙΤΡΟΠΗ

Γ. Κουντουριώτης—Θ. Κολοκοτρώνης—Γ. Ράλλης—
Κ. Σχινῶς—Γ. Γεννάδιος—Θ. Ράλλης.

Η ΚΑΤΑΘΕΣΙΣ ΤΟΥ ΘΕΜΕΛΙΟΥ ΛΙΘΟΥ ΤΟΥ ΠΑΝΕΠΙΣΤΗΜΙΟΥ

Ἄφου αἱ εἰσφοραὶ ὁμογενῶν τε καὶ ἀλλογενῶν ἔφθασαν εἰς ποσὸν ἰκανῶς μέγα, ἀπερασίση ἡ ἀνέγερσις οἰκοδομήματος ἀξίου τοῦ Πανεπιστημίου, καὶ τῆν 2 Ἰουλίου 1839, ἡμέραν Κυριακὴν, κατετίθετο μετὰ μεγίστης ἐπισημότητος ἐν τῷ χώρῳ, ὃν κατέχει σήμερον τὸ Πανεπιστήμιον, ὁ θεμέλιος λίθος τοῦ κτιρίου ὅπερ εἶνε σήμερον ἐν τῶν ἀρχιτεκτονικῶν καλλωπισμάτων τῆς πρωτεύουσας. Ἰδοὺ πῶς αἱ ἐφημερίδες τῆς ἐποχῆς ἐκεῖνης ἀρρογοῦνται τὰ γενόμενα κατὰ τὴν ἐπιβλητικὴν ταύτην τελετὴν. Πολὺ πρὸ τῆς τεταγμένης ὥρας πλήθος λαοῦ ἀναριθμητόν ἐπλήρωσε τὸν περίεξ τοῦ ἀνεγειρομένου Πανεπιστημίου χώρον. Ἐν αὐτῷ εἶχε στηθῆ καὶ εὐρύχωρος σκηνή, χάριν τῶν Α. Α. Μ. Μ. καὶ τῶν προσκεκλημένων. Εἰς τὴν σκηνὴν ταύτην ἀνήρχετο τις διὰ βαθμίδων, περὶ τὰς ὁποίας εἶχον ταχθῆ εἰς διπλοῦν στήλας τὰ στρατεύματα τῆς φρουρᾶς τῶν Ἀθηνῶν. Οἱ ὑπουργοί, ἡ Ἱ. Σύνοδος, τὸ συμβούλιον τῆς Ἐπικρατείας, καὶ ἡ χορεία τῶν καθηγητῶν τοῦ Πανεπιστημίου ἴσταντο ἐκ δεξιῶν καὶ ἐξ εὐωνύμων τῶν θέσεων, τῶν προετοιμασθεισῶν διὰ τὸ βασιλικὸν ζεῦγος. Πᾶσαι δὲ αἱ λοιπαὶ πολιτικαὶ καὶ στρατιωτικαὶ ἀρχαί, ἐν μεγάλῃ στολῇ, κατεῖχον κατὰ τὰς τάξεις καὶ τοὺς βαθμοὺς τὰς διαφόρους πλευρὰς τῆς σκηνῆς, ὑπὸ τὴν ὅποιαν διεκρίνοντο καὶ πολλοὶ κυρταὶ, γραφικῶς ποικιλλοῦσαι διὰ τῶν θερῶν αὐτῶν καὶ ζωρῶν ἀμειβόμενοι τὸ ὄλον θέαμα. Τὴν ὀρθοὴν ὥραν αἱ ἀνευφημῶν τοῦ λαοῦ, οἱ τυμπανισμοὶ καὶ τὰ σαλπίσματα τῶν στρατιωτικῶν μουσικῶν ἀνήγγειλαν τὴν ἀφίξιν τοῦ βασιλέως καὶ τῆς βασιλίσσης, περιστοιχοῦμένων ὑπὸ λαμπρᾶς συνοδίαι. Ἄμα ἐ-

περὴν ὁ βασιλεὺς πρὸ τῆς σκηνῆς, προβάς ὁ πρότανης τοῦ Πανεπιστημίου Γεώργιος Ράλλης πρὸς τὸ βασιλικὸν ὄχημα, προσεφώνησεν αὐτὸν ὡς ἑξῆς :

Μεγαλειότατε Βασιλεῦ,

Συγγενεστέρα μετὰ τὰ παλαιὰ Παναθηναία ἑορτὴ καὶ διὰ τὴν λαμπρότητα τοῦ ἑορταζομένου ἀντικειμένου καὶ διὰ τὴν συρροὴν καὶ ἐπισημότητα τῶν ἑορταζόντων προσώπων, δὲν ἐπανηγυρίσθη ἴσως πρὸ πολλοῦ εἰς Ἀθήνας. Ἡ σημερινὴ πανηγυρις διακρίνεται τοσοῦτον τῶν ἐθνικῶν πανηγύρεων καθ' ὅσον ὁ σκοπὸς τῶν πρὸς ἐπιτυγίαν τῶν μέσων. Ἐὰν αἱ ἡρωϊκαὶ τῶν συγγρόνων Ἑλλήνων θυσιάαι καὶ ἡ πλήρης ἐλληνικοῦ μέλλοντος ἀφίξις τῆς Ἰ. Μ. εἰς τὴν Ἑλλάδα καὶ αὕτη ἀκόμη ἡ ἑορτὴ καθ' ἣν ὁ νόμος τῆς ἐνηλικιωσέως ἐπέτρεψε εἰς τὴν Ἰ. Μ. νὰ ἀναλάβῃ τὰς ἡνίας τοῦ βασιλείου, ἐν πληροῦσιν ἐνθουσιασμοῦ τὰς καρδίας τῶν ἑορταζόντων τὴν μνήμην τῶν Ἑλλήνων, τὰς πληροῦσι, διότι θεωροῦνται, διότι εἶνε ἀσφαλῆ καὶ βέβαια μέσα πρὸς τὴν ἡθικὴν ἀνάπτυξιν καὶ εὐδαιμονίαν των. Ἄλλ' ἡ ἡθικὴ αὕτη ἀνάπτυξις, ἡ ἡθικὴ αὕτη εὐδαιμονία ἐγκυμονοῦνται ἰδίως εἰς τὴν σημερινὴν τελετὴν. Μετὰ τοὺς τοὺς κατοίκους τῶν Ἀθηνῶν, μετὰ πάντας τοὺς κατοίκους τοῦ ἐλληνικοῦ βασιλείου σκιρτᾷ σήμερον πᾶσα ἐλληνικὴ καρδιά, οὐδοῦποτε εὐρισκομένη. Ἡ ἀγγελία τῆς ἑορτῆς ταύτης ἐγέννησε καὶ ἀνεζωπύρησεν εὐγενεῖς συμπαθείας καὶ μεταξὺ τῶν πλέον ξένων καὶ πλέον μεμαχρυσμένων πρὸς ἡμᾶς ἐθνῶν. Ὅσα δὲ ταῦτα, Βασιλεῦ, ἐν, τοῦτο, τείνουν νὰ ἀποδείξουν, ὅτι ἡ κραταιὰ προστασία τὴν ὅποιαν ἡ Ἰ. Μ. εὐαρεστεῖται εἰς τὴν παιδείαν νὰ ἀπονέμῃ καὶ τὴν ὅποιαν ἐπικαλούμεθα καὶ κατὰ τὴν ἐπίσημον ταύτην ἡμέραν ὑπὲρ αὐτῆς, εἶνε τὸ μεγαλιότερον τῶν εὐεργετημάτων, τὰ ὅποια ἡ Ἰ. Μ. ἐπεδαψίλευσεν εἰς τὴν Ἑλλάδα.

Μετ' ὀλίγας στιγμὰς εἰσῆλθον αἱ Α. Α. Μ. Μ. οἱ βασιλεῖς εἰς τὴν σκηνήν, παρακολουθούμενοι ὑπὸ τοῦ λαμπροῦ αὐτῶν ἐπιτελείου. Ὁ λαὸς ἐξήτωκραύγει ἐνθουσιωδῶς ὑπὲρ τοῦ βασιλέως καὶ τῆς βασιλίσσης. Ἄφου οὗτοι κατέλαβον τὰς θέσεις των ὁ Σ. ἐπίσκοπος Ἀττικῆς, περιστοιχιζόμενος ὑπὸ τοῦ ἱεροῦ κλήρου, ἠύλογησε τὴν ὁμήγυριν, καὶ προσεφώνησεν ἀναλόγους πρὸς τὴν περιστάσιν δεήσεις, ἐπικαλεσθεὶς τὴν θείαν ἀντίληψιν ὑπὲρ τῆς εὐμερείας τοῦ θρόνου καὶ τῆς μακροβιότητος τοῦ βασιλέως καὶ τῆς βασιλίσσης. Ἐἶτα ἐν ὀνόματι τῶν καθηγητῶν ἐξεφώνησε λαμπρὸν λόγον, τὸν πανηγυρικὸν τῆς ἡμέρας, ὁ καθηγητὴς κ. Ι. Σοῦτσος. Μετὰ τὴν ἐκφώνησιν τοῦ λόγου τούτου ὁ βασιλεὺς, κατελθὼν τῆς βασιλικῆς ἐξέδρας, ἔλαβεν ἐκ τῶν χειρῶν τοῦ πρυτάνεως καὶ ἔρριψεν εἰς τὸν ἐπὶ τούτῳ ἐσκαμμένον λίθον εἶδῃ ἐξ ὄλων τῶν νομισμάτων τῶν ἐκκοπέτων ἀπὸ τῆς ἐλληνικῆς ἐπαναστάσεως, πρὸς τοὺτοισ δὲ χρυσοῦν μετάλλιον, ἐκτυπωθὲν τὴν προτεραιάν καὶ φέρον ἀφ' ἐνὸς μέρους μὲν τὴν εἰκόνα τοῦ βασιλέως μετὰ τὴν ἐπιγραφὴν « ΟΘΩΝ ΒΑΣΙΛΕΥΣ ΤΗΣ ΕΛΛΑΔΟΣ », ἀφ' ἑτέρου δὲ τὰς λέξεις « ΕΙΣ ΜΝΗΜΗΝ, » καὶ ἀργυροῦν μετάλλιον, φέρον ἀφ' ἐνὸς τὴν εἰκόνα τοῦ βασιλέως, μετὰ τῆς ἐπιγραφῆς « ΟΤΤΟ REX GRAECIAE », ἀφ' ἑτέρου δὲ τὴν Ἑλλάδα μετὰ τῆς ἐπιγραφῆς GRAECIA REDIVIVA 1833 ». Ἀκολούθως ὁ ἀρχιτέκτων προσήνεγκεν εἰς τὸν βασιλέα τεκτονικὸν ἐργαλεῖον, δι' οὗ ἐπέχρισεν οὗτος τὸν λίθον ἀσβέστω. Τότε δὲ ὁ ἀρχιτέκτων ἐπέθηκεν ἐπ' αὐτοῦ μάρμαρον, φέρον τὴν ἑξῆς ἐπιγραφὴν :

«ΕΛΛΗΝΙΚΟΝ ΠΑΝΕΠΙΣΤΗΜΙΟΝ ΑΝΕΓΕΡΘΕΝ ΣΥΝΔΡΟΜΗ: ΕΛΛΗΝΩΝ ΚΑΙ ΦΙΛΕΛΛΗΝΩΝ ΤΩ: Ζ' ΕΤΕΙ ΤΗΣ ΒΑΣΙΛΕΙΑΣ ΘΩΝΟΣ ΤΟΥ Α' ΤΗΝ 2 ΤΟΥ ΙΟΥΛΙΟΥ 1839». Τὴν στιγμὴν ταύτην τὰ στρατεύματα παρουσίασαν ὄπλα, ἐρρίφθησαν εἰκοσι καὶ πέντε κανονιοβολισμοί, αἱ μουσικαὶ δ' ἀνέμελθαν χαρμόσυνα ἐμβατήρια. Ἀφοῦ μετὰ τὸν βασιλεῖα ἐσφρηλάτησαν τὸν θεμέλιον λίθον, πρῶτος μὲν ὁ ὑπουργὸς τῆς Παιδείας, εἶτα δὲ πάντες οἱ λοιποὶ γραμματεῖς τῆς Ἐπικρατείας, γενομένης σιγῆς βασιλείας, ὁ βασιλεὺς εἶπεν:

Θέτω μὲ ὑπέμετρον χαρὰν τὸν πρῶτον λίθον τοῦ ἑλληνικοῦ Πανεπιστημίου. Ἡ ἑλληνικὴ νεολαία θέλει διδαχθῆ εἰς τὸ κατάστημα τοῦτο τὰς ἠθικὰς καὶ ἐπιστημονικὰς ἐκείνας γνώσεις, αἱ ὅποιαί μόναι μορφῶσαι τὸ πνεῦμα καὶ τὴν καρδίαν δύνανται νὰ καταστήσωσι τὸν ἄνθρωπον ἄξιον νὰ εκπληρώσῃ τὸν ὑψηλὸν τῆς θείας προνοίας προορισμὸν του. Δὲν θέλει λησμονήσῃ αὐτὴ ὅτι ἀπὸ τὸν κόλπον τῆς θέλου ληφθῆ οἱ ἄνδρες ἐπὶ τοὺς ὁποίους θέλου ἀνατεθῆ τὰ βαρύτερα καὶ τὰ ὑψηλότερα τῆς ἑλληνικῆς κοινωνίας καθήκοντα καὶ οὕτω θέλου προσπαθῆσαι νὰ ἀναφανοῦν ἄξιοι καὶ τῶν ἀγῶνων τῶν πατέρων των καὶ τῶν προσπαθειῶν τὰς ὁποίας οἱ σύγχρονοὶ των ὑπὲρ αὐτῶν καταβάλλουν.

Τοὺς λόγους τούτους διεδέχθησαν θεελλῶδεις ἐπεσηφμίαι, καθὰ δὲ διηγεῖται ἐφημερίς τις τῆς ἐποχῆς ἐκείνης, τόσον ζωηραὶ ἦσαν αἱ ζητωκραυγαί, ὥστε ἀντήχουν μέχρι τῶν προπόδων τοῦ Δουκαδῆττου. Τοιαύτη ὑπῆρξεν ἡ τελετὴ τῆς θεμελιώσεως τοῦ Ἐθνικοῦ Πανεπιστημίου, ἐμφανῶς μαρτυροῦσα τὰς προσδοκίας, ἃς ἐστήριζον ἐπ' αὐτοῦ οἱ ἄμα τῆ ἀπελευθερώσει τῆς Ἑλλάδος σπεύσαντες νὰ καθιερώσωσιν ἐν αὐτῇ καὶ τὸ τέμενος τῆς λατρείας τῶν Μουσῶν.

ΟΙ ΧΡΗΜΑΤΙΣΑΝΤΕΣ ΠΡΥΤΑΝΕΙΣ

1837—38 Κωνσταντῖνος Σχιναῆς. 1839—1840—1841 Γεώργιος Ράλλης. 1841—42 Νικόλαος Κωστής. 1842—43 Μισαήλ Ἀποστολίδης ἀρχιμανδρίτης. 1843—44 Κωνσταντῖνος Ἀσώπιος. 1844—45 Νεόφυτος Βάμβας. 1845—46 Θεόδωρος Μανούσης. 1846—47 Ἀλέξανδρος Βενιζέλος. 1847—48 Ἰωάννης Σούτσος. 1848—49 Φίλιππος Ἰωάννου. 1849—50 Γεώργιος Μαυροκορδάτος. 1850—51 Μισαήλ Ἀποστολίδης. 1851—52 Σπυρίδων Πήλληγκας. 1852—53 Περικλῆς Ἀργυρόπουλος. 1853—54 Νικόλαος Κωστής. 1854—55 Κωνσταντῖνος Κοντογιάννης. 1855—56 Ἰωάννης Ὀλύμπιος. 1856—57 Κωνσταντῖνος Ἀσώπιος. 1857—58 Φίλιππος Ἰωάννου. 1858—59 Δημήτριος Στρούμπος. 1859—60 Βασίλειος Οἰκονομίδης. 1860—61 Ἀλέξιος Ράλλης. 1861—62 Κωνσταντῖνος Ἀσώπιος. 1862—63 Πέτρος Παπαρηγόπουλος. 1863—64 Κωσταντῖνος Φρεαρίτης. 1864—65 Ἡρακλῆς Μητσόπουλος. 1865—66 Μιλτιάδης Βενιζέλος. 1866—67 Ἀλέξανδρος

Ραγκαβῆς. 1867—68 Θεόδωρος Ὀρφανίδης. 1868—69 Γεώργιος Ράλλης. 1869—70 Παῦλος Καλλιγᾶς. 1870—71 Κ. Βουσάκης. 1871—72 Εὐθύμιος Καστόρχης. 1872—73 Κωνσταντῖνος Παπαρηγόπουλος. 1873—74 Γεώργιος Μακκᾶς. 1874—75 Παναγιώτης Ρομπότης. 1875—76 Ἐμμανουὴλ Κόκκινος. 1876—77 Ἰωάννης Παπαδάκης. 1877—78 Ἀνδ. Ἀναγνωστάκης. 1878—79 Νικόλαος Δαμαλάς. 1879—80 Θεόδωρος Ἀρεταῖος. 1880—81 Βασίλειος Λάκων. 1881—82 Νικόλαος Δαμασκηνός. 1882—83 Παναγιώτης Κυριακός. 1883—84 Μιλτιάδης Βενιζέλος. 1884—85 Κωνσταντῖνος Κωστής. 1885—86 Κωνσταντῖνος Δηλιγιάννης. 1886—87 Γεώργιος Καραμητσας. (1)

ΟΙ ΕΝ ΤΩ ΠΑΝΕΠΙΣΤΗΜΙΩ, ΧΡΗΜΑΤΙΣΑΝΤΕΣ ΚΑΘΗΓΗΤΑΙ ΑΠΟ ΤΗΣ ΣΥΣΤΑΣΕΩΣ ΑΥΤΟΥ

(Τὸ κεφάλαιον τοῦτο, ὡς λίαν μακρὸν, ἐνεκεν ἐλλείψεως χώρου, θέλει δημοσιευθῆ ἐν ἐπομένοις τῆς Ἐστίας φύλλοις).

(1) Τὸ Πανεπιστήμιον ἰδρυθὲν τῇ 14 Ἀπριλίῳ 1837, ἀριθμεῖ ἤδη πεντηκονταετηρίδα. Ἐπειδὴ δὲ τὸ πρυτανικὸν ἀξίωμα εἶνε κατὰ νόμον ἐνιαύσιον, ἔδει νὰ ὑπάρχουσι καὶ πρυτανεῖαι ἄχρι τοῦδε πενήκοντα. Ἀλλὰ κατ' ἐξαιρέσιν ἡ πρυτανεῖα τοῦ καθηγητοῦ Γεωργίου Ράλλη παρετάθη ἐπὶ τρία καὶ ἐπέκεινα ἔτη, ἀπὸ τῆς 3 Μαΐου 1838, ἡμέρας τῆς ἐπίσημου ἐνάρξεως τῶν μαθημάτων τοῦ Πανεπιστημίου, ὅτε οὗτος ἀνέλαβε τὰ τῆς πρυτανείας ἔργα, μέχρι τῆς 31 Αὐγούστου 1841, ὅτε παρέδωκε τὴν ἀρχὴν εἰς τὸν διάδογόν του Νικόλαον Κωστήν. Τοῦτου ἐνεκα ὁ τῶν πρυτανειῶν ἀριθμὸς ὑπολείπεται τῶν τοῦ Πανεπιστημίου ἐτῶν κατὰ δύο. Ἀπὸ δὲ τῆς λογοδοσίας τοῦ πρυτάνεως κ. Ράλλη καθιερώθη ἡ καὶ νῦν τηρουμένη συνήθεια νὰ ἀρχίζῃ πάσης νέας πρυτανείας ὁ ἐνιαυτός ἀπὸ τῆς 1 Σεπτεμβρίου καὶ νὰ λήγῃ τῇ 31 Αὐγούστου. Τότε ἀρχεῖται τὸ ἀκαδημαϊκὸν ἔτος, ἡ ἐπίσημος ἡμερὴς ἐγκατάστασις αὐτοῦ καὶ τῶν λοιπῶν τοῦ Πανεπιστημίου ἀρχῶν γίνεται ἐντὸς τοῦ Σεπτεμβρίου ἢ Ὀκτωβρίου μηνὸς συνήθως, ὅτε ὁ μὲν τοῦ παρελθόντος ἔτους πρυτανεὺς δίδει κατὰ νόμον ἐνώπιον τοῦ συλλόγου τῶν καθηγητῶν καὶ τῶν ἀρχῶν τὴν ἀπόδοσιν, ἐν τῇ μεγάλῃ τοῦ Πανεπιστημίου αἰθούσῃ συναερχομένων, λόγον τῶν ἐπὶ τῆς πρυτανείας του ἐν τῷ Πανεπιστημίῳπραχθέντων ὑπ' αὐτοῦ καὶ γενομένων, ὁ δὲ νέος πρυτανεὺς ἐν ἰδίῳ λόγῳ ζητῆμα τι ἐπιστημονικὸν ἐπὶ τῆς ἰδίας αὐτοῦ ἐκλογῆς. Μέχρι τοῦδε ἡ ἐπὶ λογοδοσίᾳ τοῦ ἀποχωροῦντος πρυτάνεως καὶ ἐπὶ ἐγκαθιδρύσει τοῦ νέου τελετὴ αὐτῆ ἐγένετο ἅπαξ μὲν, τὸ πρῶτον ἀκαδημαϊκὸν ἔτος 1837—1838, τῇ 3 Μαΐου τοῦ 1838, ἔκτοτε δὲ δέκα καὶ τετράκις κατὰ Σεπτέμβριον, εἰκοσάκις κατὰ Ὀκτώβριον, ἐννεάκις κατὰ Νοέμβριον, τρίς κατὰ Δεκέμβριον καὶ ἅπαξ κατ' Ἰανουάριον τοῦ ἐπιόντος ἔτους.

ΒΟΥΛΕΥΤΑΙ ΤΟΥ ΠΑΝΕΠΙΣΤΗΜΙΟΥ

Ἡ συνέλευσις τοῦ 1843 ἀνεγνώρισεν ὑπὲρ τοῦ Πανεπιστημίου τὸ δικαίωμα τοῦ ἀντιπροσωπεύεσθαι ἐν τῇ Βουλῇ δι' ἐνὸς βουλευτοῦ ἐκλεγομένου ὑπὸ τῶν καθηγητῶν, τὸ προνόμιον δὲ τοῦτο ἀνεγράφη καὶ ἐν τῷ ὑπ' αὐτῆς ψηφισθέντι συντάγματι. Βουλευταὶ τοῦ Πανεπιστημίου ἐξελέγησαν κατὰ τὰς διαφόρους περιόδους οἱ ἐπόμενοι :

<i>Βουλευτικαὶ περίοδοι</i>	<i>Βουλευταὶ</i>
Πρώτη 1843	Φίλιππος Ἰωάννου
Δευτέρα 1846	Κωνσταντῖνος Σχινοῦ
Τρίτη 1849	Γεώργ. Ράλλης
Τετάρτη 1852	Σπυρ. Πήλληνας
Πέμπτη 1855	Ἀλέξ. Ραγκαβῆς
Ἑκτὴ 1858	Περ. Ἀργυρόπουλος
Ἑβδόμη 1860	Μιχαὴλ Ποτλῆς
Β' ἐν Ἀθήναις Ἐθνικῆ τῶν Ἑλλήνων Συνέ- λευσις.	Νικόλ. Σαρίπολος καὶ Δημ. Μπεναρδάκης (ὁ ἐν Πετρούπολει), πλη- ρεξούσιοι.

Ἐκ τῶν βουλευτῶν τοῦ Πανεπιστημίου, ὑπουργοὶ ἐχηρησίμευσαν, ὑπὸ τὴν ιδιότητα ταύτην, ὁ Σπυρίδων Πήλληνας (διορισθεὶς ὑπουργὸς τῆς Δικαιοσύνης τὴν 29 Αὐγούστου 1852) καὶ ὁ Ἀλέξ. Ραγκαβῆς (διορισθεὶς ὑπουργὸς τῶν Ἐξωτερικῶν τὴν 14 Φεβρουαρίου 1852, ἐπαναδιορισθεὶς δὲ καὶ μετὰ τὴν πτώσιν τοῦ ὑπουργείου Βούλγαρη τῇ 13 Νοεμβρίου 1857).

Τὸ δικαίωμα τῆς ἀντιπροσωπεύσεως τοῦ Πανεπιστημίου ἐν τῇ Βουλῇ καθιεργήθη ὑπὸ τῆς συντακτικῆς τοῦ 1863, μὴ ἀναγραφέν ἐν τῷ τότε ψηφισθέντι συντάγματι.

ΟΙ ΠΡΩΤΟΙ ΔΙΔΑΚΤΟΡΕΣ ΚΑΙ ΤΕΛΕΙΟΔΙΔΑΚΤΟΙ

Πρώτος διδάκτωρ τοῦ ἡμετέρου Πανεπιστημίου ὑπῆρξεν ὁ ἐξ Ἰωαννίνων Ἀναστάσιος Γούδας (ὁ μετέπειτα γνωστὸς συγγραφεὺς τῶν Π α ρ α λ λ ῆ λ ω ν Βί ω ν ἀνδρῶν τοῦ ἀγῶνος), ἀνακηρυχθεὶς διδάκτωρ τῆς ἱατρικῆς μετὰ τοῦ βαθμοῦ ἄ ρ ι σ τ α τὴν 9 Ἰουλίου 1843, ἐπὶ παρουσίᾳ καὶ τοῦ βασιλέως Ὀθωνος, ὅστις κατὰ τὰ πρῶτα ἔτη τῆς ἰδρύσεως τοῦ Πανεπιστημίου δὲν ἔλειπε νὰ λαμπρύνῃ διὰ τῆς παρουσίας τοῦ τοῦ ἐπιστημονικοῦς τούτους ἀγῶνας. Καθ' ἓν χρόνον ἐγένετο διδάκτωρ τῆς ἱατρικῆς ὁ Γούδας, ἐπρυτάνευε τοῦ Πανεπιστημίου ὁ Μισαὴλ Ἀποστολίδης, κοσμητὼρ δὲ τῆς ἱατρικῆς σχολῆς ἦν ὁ Ἰωάννης Βούρος.

Ἐν τῇ θεολογικῇ σχολῇ πρώτος προλύτης—διδασκῶν μὴ ὑπαρχόντων ἢ τῶν ἐπὶ τιμῇ λαβόντων τὸ διδακτορικὸν δίπλωμα Κωνσταντίνου Κοντογόνου (1862) καὶ Παναγ. Ρομπότου (1870)—ἀνεκηρύχθη ὁ ἐκ Ρωσσίας Πέτρος Νισταίνσκις, ἐξετασθεὶς τὴν 11 Ἰανουαρίου 1857, πρυτανεύοντος τοῦ Κωνσταντ. Ἀσπώου.

Ἐν τῇ νομικῇ σχολῇ μετὰ τοῦ βαθμοῦ ἄ ρ ι σ τ α πρώτος διδάκτωρ ἐγένετο ὁ Βασίλειος Νικολόπουλος (ὁ ἄρτι λιπὼν τὸν βίον βουλευτῆς ἐξ Ἀρκαδίας) ἐξετασθεὶς τὴν 30 Ἰουνίου 1846, πρυτανεύοντος τοῦ Θεοδώρου Μανούση. Τελειοδιδάκτος δὲ πρώτος τὰ νομικὰ ἐγένετο ὁ ἐκ Κῆς Γεωργίος Διάγγελης, ἐξετασθεὶς τὴν 31 Μαρτίου 1851, ἐπὶ τῆς πρυτανείας τοῦ Μισαὴλ Ἀποστολίδου.

Ἐν τῇ φιλοσοφικῇ σχολῇ: α') ἐν τῇ φιλολογικῇ τμηματικῇ πρώτος διδάκτωρ ἐγένετο ὁ ἐκ Δημητσάνης Εὐθύμιος Θεοδωρόπουλος ἐξετασθεὶς τὴν 17 Ἰουνίου 1850, πρυτανεύοντος τοῦ Θεοδώρου Μανούση, πρώτος δὲ τελειοδιδάκτος ὁ ἐκ Σάμου Κωνσταντῖνος Κλεάνθης, (ὁ νῦν ἐν Τεργεστῇ βίῳ διακεκριμένος λόγιος) ἐξετασθεὶς τὴν 20 Ὀκτωβρίου 1844, πρυτανεύοντος τοῦ Νεοφύτου Βάμβα β') ἐν τῷ μαθηματικῷ τμηματικῇ πρώτος διδάκτωρ ἐγένετο ὁ ἐκ Κῆς Βασίλειος Λάκων (ὁ νῦν καθηγητῆς ἐν τῷ Ἐθνικῷ Πανεπιστημίῳ) ἐξετασθεὶς τὴν 29 Μαΐου 1850, πρυτανεύοντος τοῦ Γεωργίου Μαυροκορδάτου, πρώτος δὲ τελειοδιδάκτος ὁ ἐκ Μήλου Κωνσταντῖνος Μάτσας, ἐξετασθεὶς τὴν 2 Δεκεμβρίου 1855, ἐπὶ πρυτανείας τοῦ Ἰωάννου Ὀλυμπίου γ') ἐν τῷ φυσικῷ τμηματικῇ πρώτος διδάκτωρ ἐγένετο ὁ ἐκ Πατρῶν Κωνσταντῖνος Μητσόπουλος (ὁ νῦν καθηγητῆς τοῦ Πανεπιστημίου), ἐξετασθεὶς τὴν 19 Ἰουνίου 1868, ἐπὶ πρυτανείας τοῦ Θεοδώρου Ὀρφανίδου.

Τέλος πρώτος φαρμακοποιὸς ἐκ τοῦ Πανεπιστημίου ἐξῆλθεν ἐξετασθεὶς τὸν Μάϊον τοῦ 1841, ἐπὶ πρυτανείας τοῦ Γεωργίου Ράλλη, ὁ ἐκ Κυνουρίας Δημήτριος Ἰωάννου.

ΦΟΙΤΗΤΑΙ ΤΟΥ ΠΑΝΕΠΙΣΤΗΜΙΟΥ ΑΠΟ ΤΗΣ ΣΥΣΤΑΣΕΩΣ ΑΥΤΟΥ

Ἀπὸ τοῦ ἔτους 1837 μέχρι τοῦ ἔτους 1886 ὁ ἀριθμὸς τῶν φοιτητῶν τῶν ἐγγραφεμένων εἰς τὰ μητρώα τοῦ Πανεπιστημίου ἀνῆλθεν εἰς 13,166. Ἐκ τούτων 4387 ἦσαν ἐκ Πελοποννήσου, 2271 ἐκ τῆς Στερεᾶς Ἑλλάδος, 940 ἐκ τῶν Ἰονίων νήσων, 868 ἐκ τῶν Κυκλάδων, 650 Ἑπειρῶται καὶ Ἀλβανοί, 640 νησιῶται Μ. Ἀσίας, 520 Μακεδόνες, 510 ἐκ Μ. Ἀσίας, Συρίας καὶ Αἰγύπτου, 475 Θεσσαλοὶ, 441 Εὐβοεῖς καὶ ἐκ τῶν Σποράδων, 434 Κρήτες, 296 ἐκ Θράκης καὶ Βάρνης, 279 νησιῶται Πελοποννήσου, 272 ἐκ Κωνσταντινουπόλεως, 65 ἐκ Δακίας Ἑλληνες καὶ Ρουμουνοὶ, 53 Κύπριοι, 22 ἐκ Γερμανίας καὶ Αὐστρίας Ἑλληνες καὶ Γερμανοί, 13 ἐκ Ρωσσίας Ρῶσσοι καὶ Ἑλληνες, 11 Ἴταλοὶ καὶ Ἴταλιῶται, 5 ἐκ Βουλγαρίας Βούλγαροι καὶ Ἑλληνες, 4 ἐκ Γαλλίας Γάλλοι, 4 ἐξ Ἀγγλίας Ἀγγλοὶ, 3 Σκανδιναυοί, 2 Ἀμερικανοὶ καὶ 2 Σέρβοι.

Κατὰ τὸ πρῶτον ἀκαδημαϊκὸν ἔτος 1837-38 ἐνεγράφησαν ἐν ὅλῳ μόλις 58 φοιτηταί, ἐξ ὧν 8 ἐν τῇ θεολογικῇ σχολῇ, 22 ἐν τῇ νομικῇ,

4 ἐν τῇ ἰατρικῇ καὶ 18 ἐν τῇ φιλοσοφικῇ. Τὸ ἐπόμενον ἔτος 1838-1839 ἐνεγράφησαν φοιτηταὶ 43, ἐξ ὧν ἐν τῇ θεολογικῇ σχολῇ 2, ἐν τῇ νομικῇ 10, ἐν τῇ ἰατρικῇ 16, καὶ ἐν τῇ φιλοσοφικῇ 15· 22 ἐνεγράφησαν κατὰ τὸ 1839—1840. Τῷ 1840—1841 ἐνεγράφησαν 40 φοιτηταί, ἦσαν δὲ τὸ ὅλον φοιτηταί, πλὴν τῶν ἀποφοιτησάντων, 159. Ἐκτοτε ἡ αὐξήσις ἔβαινε προϊούσα. Κατὰ τὸ τέλος τῆς πρώτης δεκαετίας, ἦτοι κατὰ τὸ ἀκαδημαϊκὸν ἔτος 1847—1848 ἐνεγράφησαν φοιτηταὶ 34, τὸ ὅλον δὲ τῶν φοιτητῶν ἀνῆρχετο εἰς 305. Κατὰ τὸ τέλος τῆς ἐπομένης δεκαετίας, ἦτοι κατὰ τὸ ἀκαδημαϊκὸν ἔτος 1857—1858, ἐνεγράφησαν νέοι φοιτηταὶ 114, μετὰ τῶν παλαιῶν δ' ὁ ἀριθμὸς αὐτῶν ἀνῆλθεν εἰς 490. Κατὰ τὸ τέλος τῆς δεκαετίας τῆς ληγούσης διὰ τοῦ ἔτους 1867—1868 ἐνεγράφησαν νέοι φοιτηταὶ 355, ἀνῆρχετο δ' ὁ ἀριθμὸς αὐτῶν μετὰ τῶν παλαιῶν εἰς 1217. Κατὰ τὸ τέλος τῆς δεκαετίας, τῆς ληγούσης διὰ τοῦ ἔτους 1877—1878 ἐνεγράφησαν νέοι φοιτηταὶ 426, ἀνῆρχετο δ' ἐν ὅλῳ ὁ ἀριθμὸς αὐτῶν μετὰ τοῦ τῶν παλαιῶν εἰς 1645.

Κατὰ τὸ ἤδη λήγον ἀκαδημαϊκὸν ἔτος ἐνεγράφησαν ἐν τοῖς μητροπόλεως τοῦ Πανεπιστημίου νέοι φοιτηταὶ 706 ὅτινες μετὰ τῶν παλαιῶν ἀνεβίβασαν τὸν ὅλον ἀριθμὸν τῶν φοιτησάντων εἰς 2,945.

ΔΙΔΑΚΤΟΡΕΣ ΚΑΙ ΤΕΛΕΙΟΔΙΔΑΚΤΟΙ

Ἀπὸ τῆς συστάσεως τοῦ Πανεπιστημίου μέχρι τέλους τοῦ ἀκαδημαϊκοῦ ἔτους 1885—1886 ἐν τῇ θεολογικῇ σχολῇ ἀνεκηρύχθησαν 45 προλῦται (μὴ ὑπαρχόντων διδασκῶρων πλὴν δύο, τοῦ Κωνσταντίνου Κοντογόνη καὶ τοῦ Παναγιώτου Ρομπότη, οἱ ἀπενεμήθη τιμῆς ἕνεκα τὸ τοῦ διδάκτορος δίπλωμα) καὶ τελειοδιδάκτοι 2.

Ἐν τῇ νομικῇ ἀνεκηρύχθησαν 1682 διδάκτορες καὶ 771 προλῦται.

Ἐν τῇ ἰατρικῇ ἀνεκηρύχθησαν διδάκτορες 2296. Βαθμὸς προλῦτου δὲν ὑπάρχει ἐν τῇ σχολῇ ταύτῃ.

Ἐν τῇ φιλοσοφικῇ σχολῇ, ἐν τῷ φιλολογικῷ τμήματι ἀνεκηρύχθησαν 181 διδάκτορες καὶ 87 προλῦται, ἐν τῷ μαθηματικῷ 37 διδάκτορες καὶ 6 προλῦται καὶ ἐν τῷ φυσικῷ 30 διδάκτορες καὶ 4 προλῦται.

Πτυχίων φαρμακοποιοῦ ἔτυχον κατὰ τὸ χρονικὸν τοῦτο διάστημα 364 ἀπόφοιτοι τοῦ φαρμακευτικοῦ σχολίου.

ΟΙ ΠΡΟΣ ΣΥΓΓΡΑΦΑΣ ΔΙΑΓΩΝΙΣΜΟΙ ΤΟΥ ΠΑΝΕΠΙΣΤΗΜΙΟΥ

Φιλογενεῖς ἄνδρες, θέλοντες νὰ κεντρίσωσι τὸν πρὸς τὰ γράμματα ἢ τὰς ἐπιστήμας ζῆλον τῶν λογίων καὶ τῶν ἐπιστημόνων, ἐγένοντο ἀθλοθέται διαφόρων διαγωνισμάτων θέσαντες αὐτὰ ὑπὸ τὴν αἰγίδα καὶ τὴν προστασίαν τοῦ Πανεπιστημίου, ἐκ τῶν καθηγητῶν τοῦ ὁποῦ ἐξελέγοντο καὶ οἱ ἀγωνοδίκαι. Οἱ οὕτω κατασταθέντες φιλολογικοὶ καὶ ἐπιστημονικοὶ διαγωνισμοί, λαβόντες τὰ ὀνόματα αὐτῶν ἐκ τῶν ἀθλοθετῶν, ὑπῆρξαν οἱ ἐξῆς: ὁ Ράλλειος ποιητικὸς διαγωνισμὸς, ὁ Βουσιάνιος ποιητικὸς ὠσαύτως, ὁ Ροδοκανάκιος φιλολογικὸς, ὁ Συμβουλίδειος ἰατρικὸς, ὁ Οἰκονόμιος τεθεὶς ἐπὶ σκοπῷ τῆς εἰς τὴν γλῶσσαν ἡμῶν μεταφράσεως τῶν καλλίστων ἔργων τῆς τε ἀρχαίας καὶ τῆς νέας ποιητικῆς Μούσης, ὁ Νεγρεπόντειος θεολογικὸς, ὁ Σγούτειος νομικὸς, ὁ Σουλίνειος περὶ τῆς ἱστορίας τῆς Θεσσαλίας ἀπὸ Χριστοῦ μέχρι τῆς ἀνιδρύσεως τοῦ Ἑλληνικοῦ βασιλείου καὶ ὁ Οἰκονόμιος ἐπὶ σκοπῷ συγγραφῆς πρακτικῶν καὶ ὠφελίμων γνώσεων τῶν φυσικῶν ἐπιστημῶν. Ὁ πρῶτος τεθεὶς διαγωνισμὸς ὑπῆρξεν ὁ Ράλλειος ποιητικὸς. Ἴδου τί περὶ τούτου ἔλεγεν ὁ πρῦτανος Ἀποστολίδης, παραδίδων τὴν πρωτανικὴν ἀρχὴν κατὰ τὸ 1851: «Κἀκείνου δὲ μνηστῆρον, ὡς ἔργου γενναίου τε καὶ πρὸς τὴν ἐθνικὴν εὐκλειαν συντελεστικωτάτου, ὅπερ ὁ ἐκ Τεργεστής εὐγενὴς Ἑλλήν Ἀμβρόσιος Ράλλης, φιλοτιμῶς πάνυ ἐίργασατο ἐν τῷ ἡμετέρῳ Πανεπιστημίῳ φιλόμουσος γὰρ ὢν καὶ τὴν καθ' ἡμᾶς ποιήσιν τῆς τῶν ἄλλων ἐπιστημῶν προόδου ὄρων ἀπολειπομένην, διενόητο, πῶς ἂν τις καὶ ταύτην ἐπὶ τὰ πρόσω ὠθήσειεν. Καὶ δὴ τὴν ἐν τοῖς τοιαύτοις ἀμιλλαν γινώσκων τελεσφόρον μάλιστα γενομένην, ἔγνω ἐνιαύσιον ἀγῶνα παρασκευάσαι πρὸς ταύτην καὶ ἀθλοθέτην αὐτὸν γενέσθαι, ὅπως τὴν ἐνδοξὸν ταύτην ἀμιλλαν διεγείρη, διὸ καὶ ἔπαθλον προσέθετο ἐκ χιλίων δραχμῶν τῷ ἀρίστῳ ἐν τῇ καθ' ἡμᾶς γλώσσῃ ποιήματι καὶ ποιηματοδίκαις ἐκ τῶν τοῦ Πανεπιστημίου καθηγητῶν ἐξελέξατο καὶ ἡμέραν τῆς ἐν αὐτῷ ἀναγορεύσεως τοῦ ἀριστεύσαντος ἔταξε τὴν ἐπισημοτάτην τῆς 25 Μαρτίου». Ἡ πρώτη κρίσις τοῦ Ραλλείου διαγωνισμοῦ ἐγένετο μετὰ πολλῆς τῆς ἐπισημότητος, παρόντος καὶ τοῦ βασιλέως Ὁθωνος, ὅστις ἰδίᾳ χειρὶ ἔσπεψε διὰ στεφάνου ἐκ δάφνης τὸν νικητὴν. Ἐκ τῶν διαγωνισμῶν τούτων—οἵτινες κατηργήθησαν τὸ μὲν ἕνεκεν τοῦ θανάτου τῶν χορηγῶν, ὅσοι δὲν διέθεσαν ὑπὲρ αὐτῶν ὀρισμένα κεφάλαια, τὸ δὲ ἐξ ἄλλων αἰτιῶν ὧν ἡ καταγραφή διαφεύγει τὸν κύκλον τῆς ὑπομνηματιστικῆς ταύτης ἱστορίας τοῦ Πανεπιστημίου,—διατηροῦνται εἰσέτι μόνος ὁ Συμβουλίδειος ἰατρικὸς καὶ ὁ Σγούτειος νομικὸς, ἔαν μὴ ἀπατώμεθα.

ΟΙ ΕΥΕΡΓΕΤΑΙ ΤΟΥ ΠΑΝΕΠΙΣΤΗΜΙΟΥ

Ἄνερχόμενος τις τὴν εὐρεῖαν μαρμαρίνην κλίμακα, τὴν ἔγρουσαν πρὸς τὴν μεγάλην αἵθουσαν τοῦ Πανεπιστημίου, ἀντικρύζει δύο στήλας, ἐφ' ὧν χρυσοῖς γράμμασιν ἀναγράφονται

τὰ ὀνόματα τῶν αἰδιμῶν αὐτοῦ εὐεργετῶν, κατὰ χρονολογικὴν σειρὰν τῆς εὐεργεσίας αὐτῶν. Καὶ ἐπὶ μὲν τῆς πρώτης στήλης εἶνε ἀναγεγραμμένα τὰ ὀνόματα τοῦ ἀειμνήστου ἰδρυτοῦ αὐτοῦ Ὁθωνος τοῦ Α' καὶ τοῦ καταλιπόντος εἰς τὸ ἐπιστημονικὸν τοῦτο καθίδρυμα πᾶσαν αὐτοῦ τὴν κινήτην καὶ ἀκίνητον περιουσίαν Ἀντωνίου Χ. Παπαδάκη· ἐπὶ δὲ τῆς ἐτέρας τὰ ὀνόματα τῶν ἄλλων αὐτοῦ εὐεργετῶν, τοῦ Δ. Πλατυγέτους, τοῦ Δ. Μπεναρδάκη, τῶν ἀδελφῶν Ἰωαννιδῶν, τοῦ ἡγεμόνος τῆς Σερβίας Μιλόσχ, τῆς Α' ἑλληνικῆς Βουλῆς, τοῦ Δ. Γαλανοῦ, Χ. Εὐθυμίου, Ι. Δαναστάση, ἀδελφῶν Τοσιτζα καὶ Στουρνάρα, Ν. Ζωσιμᾶ, Λ. Βράνη, Σ. Δούμπα, Ζ. Χαραμῆ, Γ. Μεταξᾶ, Χ. Ἀβραμίου ἱερομονάχου, Π. Παπαζόγλου, Δ. Τύρκα, Α. Βρανδῆ, Γερμπάνη, Μ. Κιοπέκα, Κ. Χαΐδα, Δ. Ρεμβακάκη, Ν. Μαύρου, Σ. Τσιτσινιχ, Α. Λευκίου, Γ. Σίνα, Ν. Ἰεραπόλεως, Ι. Κατριμάτζου, Α. Γκίκα, Δ. Νασουσαίου, Μ. Περίδου, Θ. Χ. Δημητρίου, Π. Χαραλάμπους, Ι. Σούτζου, Ν. Μακρῆ, Α. Οἰκονόμου, Κ. Γούναρη, Θ. Λασκάρως, Κ. Βιθέσκου, Ν. Ταμβακοῦ, Δ. Ράλλη, Ε. Καρυάδου, Κ. Γαλάτη, Κ. Οἰκονόμου, Σ. Κλεάνθους, Μ. Καράλη, Ι. Ἀνδρέαδου, Θ. Τσόλη, Α. Χαριτώφ, Α. Ρέτκιν, Ι. Ρῶθ, Θ. Βαρζέλη, Λ. Βατοπεδινῶ, Π. Τσιροπούλου, Γ. Πάγκα, Α. Γαλανοπούλου, Ε. Ζάππα, Γ. Ψῆμα, Α. Μουρούζη, Σ. Σίνα, Ι. Πέτροβιτς, Ι. Δούμα, Ι. Κασσαβέτη, Σ. Ξένου, Π. Ράλλη, Δ. Παρρησιάδου, Γ. Μπήκα, Α. Τσοῦφλη, Ι. Βούτσινα, Α. Ἀργέντη, Δ. Οἰκονόμου, Ε. Κωνσταντίνου, Φ. Ἐμμανουήλ, Ι. Μουράτη, Θ. Ροδοκανάκη καὶ Β. Μηχαηλίδου.

Μακρὰ βεβαίως θὰ ἦτο ἡ ἀπαρίθμησης τῶν δωρεῶν ἢ τῶν ὑπηρεσιῶν ἀεὶ προσήνεγκον οἱ φιλογενεῖς οὗτοι ἢ φιλέλληνες ἄνδρες εἰς τὸ Πανεπιστήμιον, συντελέσαντες ἵνα ἀνοικοδομηθῇ τὸ μεγαλοπρεπὲς κτίριον, ἐν ᾧ, μετὰ ἀπουσίαν αἰῶνων ὀλοκλήρων ἀπὸ τῶν Ἀθηνῶν, εὗρον ἐκ νέου στέγην τὰ γράμματα καὶ ἡ ἐπιστήμη, καὶ προικίσαντες αὐτὸ διὰ περιουσίας, ἐξ ἧς δύναται νῦν, ἐὰν παραστῇ ἀνάγκη, νὰ συντηρῆται τὸ ἴδρυμα αὐτὸ ἀφ' ἑαυτοῦ. Ἀλλὰ καὶ δὲν εἶνε δυνατόν νὰ παρέλθωμεν ὅλως ἐν σιγῇ τὸ εἶδος τῶν ἐκδουλεύσεων, τὸ ποσὸν τῶν δωρεῶν, τὸν τρόπον τῆς προσφορᾶς αὐτῶν ὑπὸ τῶν αἰδιμῶν τούτων ἀνδρῶν, τὰ ὀνόματα δὲν ἐλαξέθησαν χρυσοῖς γράμμασιν μόνον ἐπὶ τῆς στήλης ἢ νὰ ἡγειρεν αὐτοῖς εὐλαβῶς ἢ εὐγνωμοσύνη τοῦ Πανεπιστημίου, ἀλλὰ διὰ χαρακτῆρων ἀνεξιτήλων ἐχαράχθη καὶ εἰς τὰς καρδίαις ἐκείνων, αἵτινες δὲν λησμονοῦσι, ὅτι ἂν τὸ Πανεπιστήμιον δὲν ἀπέδωκεν ἴσως τοὺς προσδοκωμένους καρπούς, κατὰ τὸν πενητηκονταετῆ αὐτοῦ βίον, ἐχρησίμευσεν οὐχ

ἦττον ὡς ὁ τηλαυγῆς φάρος ὁ καταγαλαῖσας διὰ φωτὸς παιδείας ἑλληνικῆς, μορφώσεως ἐθνικῆς, πίστεως χριστιανικῆς ἐξ ὅλα ἐκατομμύρια Ἑλλήνων, ἐλευθέρων ἢ μὴ. Διὰ ταῦτα ἀεὶ ἐπιτραπῆ ἡμῖν νὰ ὑπομνήσωμεν τι οἱ κυριώτεροι τῶν ἀνωτέρω μνημονευθέντων μεγατίμων δωρητῶν προσήνεγκον ὑπὲρ τοῦ Πανεπιστημίου.

Καὶ πρῶτον ὁ βασιλεὺς Ὁθων, ὁ ἰδρυτὴς τοῦ Πανεπιστημίου, πρῶτος κατέβαλεν ὑπὲρ ἀνοικοδομήσεως τοῦ οἰκοδομήματος αὐτοῦ ἐκ τοῦ ἰδιαιτέρου ταμείου του δωρεᾶν 42,000 δραχμῶν ἐξ ἧς ἅπας ὁ τῶν προπυλαίων κόσμος καὶ ἡ ποικίλη αὐτῶν βαφὴ καὶ ἡ ἐκ πεντελικῆς μαρμαρίου κλίμαξ ἐκαλλιτεχνήθησαν. Ὁ πρῶτος τῆς Σερβίας ἡγεμῶν Μιλόσχ κατέβαλε 25,000 δραχμᾶς, τὴν πρώτην ἀφορμὴν τῆς ἀνοικοδομήσεως τῆς δευτέρας πλευρᾶς τοῦ καταστήματος. Ἡ Α' Ἑλληνικὴ Βουλὴ, «πρόθυμος πάντοτε», ὡς ἔλεγεν ὁ πρύτανις Θεόδωρος Μανούσης παραδίδων κατὰ τὸ 1846 τὴν πρυτανικὴν ἀρχήν, «εἰς τὸ νὰ συνεργῆ γενναίως εἰς πᾶν ὅ,τι εἶνε οἰκεῖον νὰ συντελέσῃ εἰς τὴν πρόσodon τῆς παιδείας καὶ τὴν δόξαν τοῦ ἔθνους, πληροφορηθεῖσα περὶ τῆς σμικρότητος τῶν νῦν ὑπαρχόντων μέσων καὶ περὶ τοῦ μεγέθους τῆς πρὸς τελείωσιν τοῦ οἰκοδομήματος ἀπαιτουμένης δαπάνης, ἐψήφισεν ἀυθορμήτως, με ὄντως ἑλληνικῆν φιλομουσίαν, νὰ χορηγηθῶσι πρὸς τὸ παρὸν ἐκ τοῦ δημοσίου ταμείου 50,000 δραχμαί, χάριν ταχυτέρας προόδου τοῦ οἰκοδομήματος». Ὁμογενῆς λόγιος, φιλόκαλος καὶ φιλόπατρις, ὁ Δ. Γαλανός, πρὸ ἐτῶν πολλῶν ἀπελθὼν εἰς τὴν Ἰνδιάν καὶ ἀποβιώσας τῷ 1833 ἐν τῇ ἱερᾷ τῶν Ἰνδῶν πόλει Κασσῆ, ἀφιέρωσεν εἰς τὸ συσταθησόμενον Πανεπιστήμιον, ἐκτὸς χρηματικῆς ποσότητος ὄχι μικρᾶς καὶ διάφορα χειρόγραφα εἰς τὴν ἀρχαίαν Ἰνδικὴν γλῶσσαν καὶ φιλολογίαν, περιέχοντα φιλολογικὰ καὶ ἀρχαιολογικὰ περὶ Ἰνδικῆς γλώσσης καὶ φιλολογίας ποιήματα καὶ μεταφράσεις ἀξιολόγους ἐκ τῆς σανσκριτικῆς εἰς τὴν ἀρχαίαν ἑλληνικὴν διαφόρων μερῶν καὶ ἐπεισοδίων ἐκ τῶν μεγάλων Ἰνδικῶν ἐπῶν *Purānāras* καὶ *Maḥarābātas* καὶ τινὰ συντομῆν ταύτης, ἀγνωστον μέχρι τῆς ἐποχῆς ἐκείνης εἰς τοὺς Ἰνδολόγους, ἐπιγραφομένην *Balaḥarātar*. Τὰ πολύτιμα ταῦτα χειρόγραφα ἐκείντο νεκρὰ ἐν τῇ βιβλιοθήκῃ ὑπ' ὀλίγων γνωριζόμενα μέχρι τοῦ 1845, ὅτι ἐξεδόθησαν ὑπὸ τοῦ ἐφόρου τῆς βιβλιοθήκης. Ὁ κατὰ τὸ 1840 τελευτήσας καθηγητὴς τοῦ Πανεπιστημίου Γεώργ. Μαυροκορδάτος κατέλιπεν αὐτῷ ἅπασαν τὴν περιουσίαν του. Ὁ Χ. Εὐθυμίου ἀποθανὼν τῷ 1846 κατέλιπεν εἰς τὸ Πανεπιστήμιον κληροδότημα 20,000 δραχμῶν καὶ οἰκίαν διώροφον παρὰ τῇ πλατείᾳ τῶν Ἀνακτόρων, ἧς ἡ ἀξία ὑπερέβαινε τότε τὰς 25,000

δραχμῶν. Ὁ φιλέλλην Ρῶσος Ἀπόλλων Ρέτιν προσήνεγκε κατὰ τὸ 1850 ποσὸν 18,000 δραχμῶν ὑπὲρ τῶν φιλανθρωπικῶν καταστημάτων τῶν Ἀθηνῶν, ἐξ οὗ ἡ βασίλισσα Ἀμαλία διέθηκεν ὑπὲρ τοῦ Πανεπιστημίου τὰς 10,000 δραχμῶν. Ἡ τῶν Ἰωνιδῶν οἰκογένεια ἐδωρήσαντο 40,000 δραχμάς ὑπὲρ τῆς οἰκοδομῆς τῶν δύο πτερύγων τοῦ Πανεπιστημίου, 10 μετοχὰς εἰς τὴν ἐθνικὴν βιβλιοθήκην καὶ ποσὸν 3,000 ἐτησίως ἐπὶ δωδεκαετίαν, πρὸς διατήρησιν ἐξ ὑποτρόφων. Ὁ κατὰ τὸ 1854 ἐν Βραΐλα ἀποβιώσας Νικόλαος Μαρκῆς ἐξ Ἰωαννίνων κατέλιπε πᾶσαν τὴν περιουσίαν του εἰς τὸ Πανεπιστήμιον. Ὁ Δ. Πλατυγένης, ἀποβιώσας ἐν Τεργέστη τῷ 1855, κατέλιπεν εἰς τὸ Πανεπιστήμιον πᾶσαν αὐτοῦ τὴν περιουσίαν, ἀνερχομένην εἰς τὸ οὐχὶ εὐκαταφρόνητον ποσὸν τῶν 200,000 δραχμῶν. Ἡ διαθήκη δι' ἧς ὁ Πλατυγένης κατέλιπε τὴν περιουσίαν του τῷ Πανεπιστημίῳ ἦτο ἰδιόχειρος καὶ εἶχε γραφῆ ἐπτὰ ἔτη πρὸ τοῦ θανάτου του. Ὁ Ι. Βουτσινᾶς, ὁ τοῦ ποιητικοῦ διαγωνίσματος γενναῖος ἀγωνοθέτης, κατὰ τὸ 1870 ἐδωρήσατο εἰκοσάκις χιλιάς δραχμάς πρὸς διασκευὴν τοῦ ἀναγκαιουεῖς τὰς χημικὰς ἐργασίας καὶ ἀσκήσεις χώρου. Τῷ 1873 ὁ ἐν Ὀδησῶ παροικῶν ὁμογενὴς κ. Θ. Ροδοκανάκης, πληροφορηθεὶς ὅτι ὁ καθηγητὴς τῆς βοτανικῆς Θ. Ὀρφανίδης, κατήρτισε πλούσιαν φυτολογικὴν συλλογὴν, ἠγόρασε τὴν συλλογὴν ταύτην ὁλόκληρον καὶ προσέφερεν ὡς δῶρον εἰς τὸ βοτανικὸν μουσεῖον. Ἄλλ' ὁ χώρος θὰ ἐπέλιπεν ἡμᾶς ἀπαριθμοῦντας ἐνταῦθα μίαν πρὸς μίαν τὰς πρὸς τὸ Ἐθνικὸν Πανεπιστήμιον εὐεργεσίας, θὰ περιορισθῶμεν δὲ τελευτῶντες νὰ ἀναφέρωμεν δύο μεγάλας δωρεὰς πρὸς αὐτό, τὴν τοῦ κρεοπώλου Βαρύκα, ὅστις θανὼν τῷ 1872 κατέλιπε αὐτῷ διὰ διαθήκης του τὸ 1/3 τῆς περιουσίας του, ἧτοι ἐκατὸν περίπου χιλιάδας δρ. καὶ τὴν τοῦ ἀειμνήστου Παπαδάκη ὅστις ἀποθανὼν κατὰ Δεκέμβριον τοῦ 1878 ἐκληροδότησεν ἅπασαν τὴν κολοσσιαίαν αὐτοῦ ἐξ 800 χιλιάδων δραχμῶν περιουσίαν εἰς τὸ Πανεπιστήμιον, ἐπὶ μόνῳ τῷ ἔρῳ νὰ συντηρῶνται ἐξ αὐτῆς δέκα ὑπότροφοι, μὲ μηνιαίαν ἀντιμισθίαν 100 δραχμῶν. Ἡ προσφορὰ αὕτη ἦν ἡ μεγίστη τῶν γενομένων ἀπὸ καταβολῆς τοῦ Πανεπιστημίου, τοῦτο δ' ἔχουσα ὑπ' ὄψιν ἡ ἀκαδημαϊκὴ σύγκλητος ἐψηφίσατο νὰ γείνη δημοτελὲς μνημόσυνον ὑπὲρ τοῦ κληροδότου, νὰ χαραχθῆ τὸ ὄνομα αὐτοῦ ἐν τῇ στήλῃ τῶν εὐεργετῶν μετὰ τὸ ὄνομα τοῦ πρώτου τῆς Ἑλλάδος βασιλέως αἰοιδίμου Ὀθωνος, νὰ ἀνασθηλωθῆ μαρμαρίνη ἢ προτομὴ αὐτοῦ ἐν τῇ μεγάλῃ αἰθούσῃ τοῦ Πανεπιστημίου, νὰ ἐγερθῆ δὲ αὐτῷ διὰ δαπάνης 10-12 χιλιάδων δραχμῶν μνημεῖον.

ΔΩΡΕΑΙ ΠΡΟΣ ΤΟ ΠΑΝΕΠΙΣΤΗΜΙΟΝ

Αἱ πρὸς τὸ Πανεπιστήμιον δωρεαί, ἰδίως κατὰ τὰ πρῶτα τῆς ἰδρύσεως αὐτοῦ ἔτη, ἦσαν πολλαὶ καὶ ποικίλαι. Καὶ οἱ δωρηταὶ ἦσαν οὐ μόνον πλούσιοι ὁμογενεῖς ἢ φιλόμουσοι, ὡς ὁ ἐν Λιθόρῳ Πάλλης ὁ δωρήσας εἰς τὸ Πανεπιστήμιον τὴν πρώτην πνευματικὴν ἀντλία, ὁ αἰοιδίμος Σίνας ὁ δωρήσας δύο πολύτιμα τηλεσκοπία κτλ. ἀλλὰ καὶ ξένοι ἐπιστήμονες, ὡς ὁ ἐν Μονάχῳ καθηγητὴς τῆς χειρουργίας Στρομάιερ ὁ δωρήσας τὴν πρώτην συλλογὴν τῶν χειρουργικῶν ἐργαλείων καὶ σκελετῶν, πρὸς τούτοις δὲ καὶ βασιλεῖς εἰσέτι, ὡς ὁ τῆς Πρωσσίας ὁ ἀποστείλας τοὺς καταλόγους τῶν ἐν ταῖς βιβλιοθήκαις τοῦ βασιλείου αὐτοῦ ὑπαρχόντων διπλῶν συγγραμμάτων, ἵνα τὸ Πανεπιστήμιον ἐκλέξῃ ἐξ αὐτῶν ὅσα δὲν εἶχεν, ὁ τῶν δύο Σικελιῶν, ὁ προσενεγκὼν ἀντίτυπα ἐκ τῶν συλλογῶν τοῦ Βουρβωνείου Μουσείου, τοῦ Μουσείου Ἐρκουλάνου καὶ τῆς Πομπηίας κλπ.

Ἄλλ' ἄξιαι μνεῖαι μᾶλλον εἰσὶν ἐνταῦθα, διὰ τὴν θέσιν του προσφέροντος ἢ τὸν τύπον τῆς προσφορᾶς, δωρεαὶ τινες ἅς μνημονεύομεν συντόμως: Ἐν ἔτει 1845 ὁ Δημήτριος Φάφαλης, ὑπηρέτης, προσήνεγκε τὸν ἐκ δρ. 28.05 λεπτ. μισθὸν του. Ἐν ἔτει 1849, ἐκληροδότησεν εἰς τὸ Πανεπιστήμιον ὁ μὲν Χ. Δημήτριος Φωτόπουλος δρ. 100, ὁ δὲ Σωτήριος Ταλαντιναῖος δρ. 50. Ἐν ἔτει 1853 ἀποβιώσας ὁ λόγιος καὶ πτωχὸς διδάσκαλος Πύρρος, ἀφῆκεν εἰς τὸ Πανεπιστήμιον ὑδρόγειον ὑπερμεγέθη σφαῖραν, ὑπὸ τοῦ ἰδίου φιλοπονηθεῖσαν. Ἄλλ' ἡ οἰκία, ἐν ἧ ἔκειτο, μὴ ἔχουσα θύραν ἰσομεγέθη πρὸς ἐξαγωγὴν, ἔπαθεν ὅτι τὰ δαρδάνεια τεῖχη, ὡς ἐν τῇ λογοδοσίᾳ του ἀναφέρει ὁ τότε πρύτανης μακαρίτης Π. Ἀργυρόπουλος, ἔπαθον εἰσαγομμένου ἐν τὸς αὐτῶν τοῦ Δουρείου ἵππου, τουτέστι ἐκρημνίσθη κατὰ τὸ ἦμισυ, ἵνα ἐξαχθῆ ἐξ αὐτῆς ἡ σφαῖρα. Ἐν ἔτει 1854, ὁ ἐκ Τριπόλεως Ἰωάννης Κατριμάζης, αὐτοτόμος τὸ ἐπάγγελμα, ἐκληροδότησεν εἰς τὸ Πανεπιστήμιον τὴν οἰκίαν αὐτοῦ καὶ διάφορα πράγματα τέχνης. Ἐν ἔτει 1856, ὁ κατὰ τὴν ἐποχὴν ἐκείνην ἐφημέριος τῆς ἐκκλησίας τῶν ἁγίων Θεοδώρων κατέλιπεν εἰς τὸ Πανεπιστήμιον δρ. 200. Ἐν τῷ αὐτῷ ἔτει, ὁ ἐκ Μεσσοβου τῆς Ἠπείρου, ἐν Ἀθήναις δ' ἀποβιώσας Δημ. Γ. Ὁκας, ἀκονιστὴς ξυραφίων, ἐκ τῆς πενιχρᾶς περιουσίας, τὴν ὁποίαν εἰς τοὺς συγγενεῖς του ἐκληροδότησεν, ἐνετείλατο καὶ ἐδόθησαν ὑπ' αὐτῶν εἰς τὸ Πανεπιστήμιον εἴκοσι δραχμαί. Ἐν τῷ αὐτῷ ἔτει, ὁ δημοδιδάσκαλος Μηλάοντος, οὐ ἀγνωσμένον τὸ ὄνομα, ἐδωρήσατο τῷ Πανεπιστημίῳ δρ. 200 ἐκ τῶν μισθῶν του. Ἐν ἔτει 1866, ὁ ἐξ Ἠπείρου Γεώργιος Ψύψας

διέθηκεν ὑπὲρ τοῦ Πανεπιστημίου τὴν κατὰ τὴν συνοικίαν ἀγ. Νικολάου τοῦ Ῥαγκαβᾶ οἰκίαν αὐτοῦ, ἐξ ἧς ἐλάμβανε τότε 70 δραχμὰς μηνιαίως ἐξ ἐνοικίων. Ἐν τῷ αὐτῷ ἔτει, ὁ ἱερεὺς Ἐμμαν. Σταμουλίδης κατέλιπεν εἰς τὸ Πανεπιστήμιον διὰ διαθήκης δρ. 50. Ἐν ἔτει 1868, ὁ ἐκ Παζῶν Θεόδωρος Πέτρου, θανὼν ἐν Ῥενίῳ τῆς Μολδοβλαχίας καὶ καταλιπὼν περιουσίαν 489 μόνον ἀργυρῶν ρουβλίων, ἐκληροδότησεν εἰς τὸ Πανεπιστήμιον 5 καισαροβασιλικά φλωρία. Ἐν ἔτει 1871, ὁ ἐν Αἰγιαλῷ τῆς Κεφαλλήνιας ταχυδρομικὸς ἐπιστάτης Σ. Δ. Ζερβὸς ἐδωρήσατο εἰς τὸ Πανεπιστήμιον κατὰ μῆνα ἐκ τῆς χορηγουμένης ταχυδρομικῆς δαπάνης δέκα δραχμὰς. Ἐν τῷ αὐτῷ ἔτει ἡ ἐξ Ὑδρας ὑπηρετρία Κιάρρα Ἀντωνίου Γκώτου, ἀποβιώσασα ἐν Περαιεῖ, ἀφῆκεν εἰς τὸ Πανεπιστήμιον διὰ διαθήκης 200 δραχμὰς.

Καὶ αὗται εἶνε κατ' ἐκλογὴν ἐκ τῶν γενομένων δωρεῶν ἀναγεγραμμένα, διότι ὑπάρχουσι καὶ ἄλλαι πολλαὶ οὐχ ἦττον συγκινητικαὶ καὶ ἄξια ἀναγραφῆς, ἃς θὰ ἐπέλιπεν ἡμῖν ὁ χρόνος καὶ ὁ χῶρος ἐὰν ἠθέλομεν νὰ ἀπομνημονεύσωμεν πάσας.

Η ΠΕΡΙΟΥΣΙΑ ΤΟΥ ΠΑΝΕΠΙΣΤΗΜΙΟΥ

Κατὰ λογοδοσίαν τοῦ κ. Κωνσταντίνου Ν. Κωστῆ, πρυτανεύσαντος κατὰ τὸ ἀκαδημαϊκὸν ἔτος 1884-1885, πρό τινας ἐκδοθεῖσαν, ἡ περιουσία τοῦ Πανεπιστημίου, κινήτῃ καὶ ἀκίνητος, ἀνήρχετο κατὰ τὴν 1 Σεπτεμβρίου 1885 εἰς δρ. 5,267,396,42. Ἐκ ταύτης ἡ κτηματικὴ ἐν γένει ἀνήρχετο εἰς δραχμὰς 2,701,000, 57 καὶ ἡ χρηματικὴ εἰς 2,516.395,85. Ἡ κυρία οἰκοδομὴ τοῦ Πανεπιστημίου ἐκτιμᾶται ἀντὶ δρ. 797,268,55. Τὰ παρχρήματα αὐτοῦ ἐκτιμῶνται ὡς ἔχοντα ἀξίαν δρ. 443,580,10. Δηλαδή τὸ ὅλον τῶν οἰκοδομῶν, αἵτινες χρησιμοποιοῦνται εἴτε ὡς γραφεῖα, εἴτε ὡς αἴθουσαι παραδόσεων. εἴτε ὡς μουσεῖα, ἀνατομεῖα καὶ ἀποθήκαι συλλογῶν κλπ. ἔχουσιν ἀξίαν δραχ. 1,240,843,65. Ἐὰν εἰς ταῦτα προσθέσωμεν τὴν ἀξίαν κτημάτων, μὴ προσοδοφόρων (οικοπέδων κλπ.) τὴν ἀξίαν τῶν συλλογῶν τοῦ φυσιογραφικοῦ καὶ τοῦ βοτανικοῦ μουσείου, τοῦ μουσείου Βαλσαμάκη, τῶν διαφόρων σκευῶν καὶ ὀργάνων, τῶν βιβλίων, τῆς νομισματικῆς συλλογῆς κλπ. τὸ ὅλον τῆς νεκρᾶς καὶ μὴ προσοδοφόρου περιουσίας τοῦ Πανεπιστημίου ἀνέρχεται εἰς δρ. 2,157.223,67. Τὸ ὅλον λοιπὸν τῆς προσοδοφόρου περιουσίας τοῦ Πανεπιστημίου, εἰς κτήματα προσοδοφόρα καὶ διαφόρους μεταχᾶς κλπ. ἀνέρχεται εἰς δρ. 3,109,172,75.

ΤΥΠΟΣ ΤΩΝ ΔΙΠΛΩΜΑΤΩΝ

Ἐπὶ τῆς πρώτης βασιλείας τὸ πανεπιστημιακὸν δίπλωμα εἶχε τύπον κατὰ τι διάφορον τὸν τύπου τοῦ σημερινοῦ. Ἐπὶ τῆς μεταπολιτεύσεως ἡ ἐπικεφαλὴς τοῦ διπλώματος ἀ' ὑπὸ προστάτη καὶ κηδεμόνι τῷ τῆς Ἑλλάδος βασιλεῖ Ὀθωνι» ἐτροποποιήθη ὡς ἐξῆς: « Ἀγαθῇ τύχῃ. Βασιλείου τῆς Ἑλλάδος. Προσωρινῆ κυβέρνησις».

Νῦν ὁ τύπος τοῦ διδακτορικοῦ μὲν διπλώματος ἔχει οὕτως:

Ἄριθ.

ΥΠΟ

ΠΡΟΣΤΑΤΗ ΚΑΙ ΚΗΔΕΜΟΝΙ

ΤΩ: ΤΩΝ ἙΛΛΗΝΩΝ ΒΑΣΙΛΕΙ

Γ Ε Ω Ρ Γ Ι Ω :

πρυτανεύοντος ἐν τῷ Ἀθῆνῃσιν Ἑθνικῷ Πανεπιστημίῳ

(ὄνομα καὶ ἐπώνυμον πρυτάνεως)

(τίτλοι αὐτοῦ, ἤτοι διδάκτορος τῆς φιλοσοφίας καὶ τακτικοῦ καθηγητοῦ τῆς Ἱστορίας)

(ὄνομα καὶ ἐπώνυμον Κοσμητορος, (τίτλοι αὐτοῦ, ἤτοι διδάκτωρ τῆς φιλοσοφίας καὶ τακτικῆς καθηγητῆς τῆς φιλοσοφίας)

ἐπὶ δὲ τοῦ παρόντος τῆς τῶν . . . σχολῆς κοσμητῶρ (ὄνομα καὶ ἐπώνυμον ὑποψηφίου)

τὸ γένος Ἑλλήνα ἐκ . . . ὀρμώμενον

διδαχθέντα μὲν τὴν (Φιλολογίαν)

τὴν δὲ πρὸς (τὰ φιλογολικά μαθήματα) ἐπίδοσιν ἐν τῇ γενομένῃ ἀκριβεῖ δοκιμασίᾳ (ἀριστα, λίαν καλῶς, κλ.) ἐπίδειξάμενον

ἀπὸ δόγματος ὁμοβίου τῆς (τῶν φιλόλογων σχολῆς) εἰς τοὺς διδάκτορας τῆς (φιλοσοφίας)

ἢ ἔθος ἐνέκρινε καὶ πάσας αὐτῷ τὰς προνομίας τὰς τῷ διδακτορικῷ ἀξιώματι

παρομαρτούσας προσένειμε μὴνός (Μαῖου ὄρθρῃ) ἔπει (χιλιοστῶ ὀκτακοσιοστῶ ἔβδομηκοστῶ ἐννάτῳ)

τοῦθ' οὕτω δὴ γενόμενον δηλοῦται τῷ διπλώματι τῷδε οὐ μόνον ταῖς σφραγῖσι τοῦ πανεπιστημίου καὶ τῆς σχολῆς

ἀλλὰ καὶ τοὺς τοῦ πρυτάνεως καὶ κοσμητορος αὐτογράφοις κεκυρωμένῳ

ὁ πρυτάνεως

(ὑπογραφή)

(θέσις μεγάλης σφραγίδος τοῦ Πανεπιστημίου,

ὁ κοσμητῶρ

(ὑπογραφή)

(θέσις σφραγίδος τῆς Σχολῆς)

ὁ γραμματεὺς

(ὑπογραφή).

Ἡ θεολογικὴ σχολή, δισκεφθεῖσα τῇ 12 Ἰανουαρίου 1863 περὶ τοῦ διπλώματος, ἀπεφάνετο, ἐπειδὴ ὁ τοῦ διδάκτορος βαθμὸς εἰς τὴν θεολογίαν εἶνε μέγας καὶ ὑψηλός, νὰ δίδεται εἰς τοὺς ὑποστάντας τὰς διδακτορικὰς ἐξετάσεις δίπλωμα προλύτου, ἀφοῦ προσαγάγωσιν ἐναίσιμον διατριβὴν ἕως τὸ θέμα θέλουσιν ἐκλέξει αἱ ἴδιοι ὑποψήφιοι. Ἡ διατριβὴ δύναται νὰ εἶνε γεγραμμένη καὶ εἰς τὴν καθομιλουμένην γλῶσσαν. Τὸ δίπλωμα τοῦ προλύτου τούτου εἶνε ἰσοβάθμιον τῷ διπλώματι τοῦ διδάκτορος τῶν ἄλλων σχολῶν. Ἐὰν δὲ ὁ λαβὼν

τὸ τοῦ προλύτου δίπλωμα ἀνεδείχθη μετέπειτα ἀνωτέρας παιδείσεως κάτοχος διὰ συγγραφῆς ἄξιας λόγου, τότε λαμβάνει καὶ τὸ δίπλωμα τοῦ διδάκτορος. Ὁ προλύτης ἀναγορεύεται ὡς ὁ διδάκτωρ τῶν ἄλλων σχολῶν. Ὡς ἐκ τῆς ἀποφάσεως ταύτης τὸ τῆς θεολογικῆς σχολῆς δίπλωμα ἔχει οὕτω :

.....
(ὡς ἀνωτέρω μέχρι τοῦ στίχου δεκάτου πέμπτου)
Σπουδάζοντα μὲν περὶ τὴν θεολογίαν, τὴν δὲ πρὸς τὰ θεολογικὰ μαθήματα ἐπίδοσιν ἐν τῇ γενομένῃ ἀκριβεῖ δοκιμασίᾳ (λίαν καλῶς).

ἐπιδειξάμενον
Ἀπὸ δόγματος ὁμοθύμου τῆς τῶν θεολόγων σχολῆς εἰς τοὺς προλύτας
τῆς θεολογίας

Ἡ ἐξ ἔθους ἐνέκρινε καὶ πάσας αὐτῶν τὰς προνομίας τὰς τῷ ἀκαδημαϊκῷ τούτῳ ἀξιώματι παρομαρτούσας προσέειπε κτλ.

Τὸ τοῦ προλύτου δίπλωμα ἔχει ὡς ἐξῆς :

ΥΠΟ
ΠΡΟΣΤΑΤΗ ΚΑΙ ΚΗΔΕΜΟΝΙ
ΤΩ: ΤΩΝ ΕΛΛΗΝΩΝ ΒΑΣΙΔΕΙ
ΓΕΩΡΓΙΩ:

Πρυτανεύοντος ἐν τῷ Ἀθηνῶν Ἐθνικῷ
Πανεπιστημίῳ

(ὄνομα καὶ ἐπώνυμον Πρυτάνεως)
Τακτικοῦ καθηγητοῦ (τοῦ ποινικοῦ δικαίου).
Κοσμοῦντος δὲ τὴν τῶν (νομικῶν) σχολῶν
(ὄνομα καὶ ἐπώνυμον Κοσμητοροῦ)
τακτικοῦ καθηγητοῦ (τοῦ ἐμπορικοῦ δικαίου)
(ὄνομα καὶ ἐπώνυμον ὑποψηφίου)

Ἐλλην τὸ γένος ἐκ . . . . ὀρμώμενος
ἐπὶ τετραετίαν ὄλην (τοῖς νομικοῖς) ἐν τῷ
πανεπιστημίῳ τούτῳ σχολάζσας μαθήματα,
τὸν μὲν τρόπον κόσμιον καὶ ἐπεικῆ, τὰ δὲ ἤθη
χρηστὸν ἑαυτὸν παρέσχεν
καὶ τοῖς κειμένιοις νόμοις φειθεύμενος διετέλεσε
τὴν δὲ πρὸς τὰ μαθήματα ἐπίδοσιν ἐν τῇ γενομένῃ
ἀκριβεῖ δοκιμασίᾳ (εὖ ὁ δ ο κ ι μ ω ς)

ἐπιδειξάμενος
ἀπὸ δόγματος ὁμοθύμου τῆς τῶν (νομικῶν) σχολῆς
εἰς τοὺς τελειοδιδάκτους ἐδοκιμάσθη
καὶ τοῦ ἀπολυτηρίου τούτου διπλώματος ἔτυχεν
Ἐγένετο ἐν Ἀθῆναις μηνὸς (. . . .) ἔτει (. . . .)

ὁ πρύτανις

ὁ κοσμητὼρ

ὁ γραμματεὺς

Τὰ διπλώματα ἐκτυπῶνται ἐπὶ μεμβράνης
διὰ κοινῆς τυπογραφικῆς μελάνης.

ΙΩΑΝΝΗΣ ΣΟΥΤΣΟΣ

Ἐκ τῶν ἅμα τῇ συστάσει τοῦ Πανεπιστημίου διορισθέντων καθηγητῶν ὁ μόνος ἐπιζῶν σήμερον εἶνε ὁ ἐπιφανὴς τῆς πολιτικῆς οικονομίας καθηγητῆς Ι. Σουτσοῦ, οὗ ἡ πεντηκονταετηρὶς ἐπανηγυρίσθη πρὸ τριῶν ἐβδομάδων μετ' ἐξαιρετικῆς εὐφροσύνης ὑπὸ τῶν συναδέλφων καὶ τῶν μαθητῶν αὐτοῦ, παλαιῶν τε καὶ νέων.

Ὁ Ἰωάννης Ἀλεξάνδρου Σουτσοῦς ἐγεννήθη ἐν

Ἀρναούτκιοι ἐπὶ τῆς εὐρωπαϊκῆς τοῦ Βοσπόρου ὄχθης ἐξ οἰκογενείας καταλεγομένης μεταξὺ τῶν ἐπιφανεστέρων τοῦ Βυζαντίου. Ὁ πατὴρ αὐτοῦ ἡγεμόνευσε ἐπὶ μακρὸν κατὰ τρεῖς περιόδους, δις μὲν γενόμενος ἡγεμὼν τῆς Βλαχίας, ἅπαξ δὲ τῆς Μολδοβλαχίας. Ἀποθανόντος τοῦ πατρὸς αὐτοῦ τῷ 1821 ἐν Βουκουρεστίῳ, ὁ νεαρὸς ἡγεμονίδης μετὰ τῆς μητρὸς του καὶ τῆς λοιπῆς οἰκογενείας του ἐσώθησαν εἰς Τρανσυλβανίαν, φεύγοντες τὴν μετὰ τὴν καταστροφὴν τοῦ Ὑψηλάντου μὴν τῶν Τούρκων. Ὁ Σουτσοῦς τῷ 1829 ἀπῆλθεν εἰς Ἑλβετίαν, ὅπου παρέμεινε ἐπὶ τριετίαν σπουδάζων τὰ νομικὰ καὶ τὰς πολιτικὰς ἐπιστήμας. Ἐκείθεν μετέβη εἰς Παρίσιον ἐπὶ τῷ αὐτῷ σκοπῷ, κατέτριψε δὲ καὶ αὐτόθι νέαν τριετίαν.

Ἡ ἐπιστημονικὴ αὐτῆς συμπλήρωσις τῆς ἐγκυκλοπαιδικῆς μορφώσεως, ἧς ὁ Σουτσοῦς εἶχε τύχει, ὡς πάντες οἱ νέοι τῶν μεγάλων φαναριωτικῶν οἴκων, κατέστησεν αὐτὸν ἕνα τῶν μᾶλλον διακεκριμένων ἐπιστημόνων, οἵτινες μετὰ τὴν ὑλικὴν τῆς Ἑλλάδος ἀπελευθέρωσιν ἤρχοντο φέροντες πρὸς αὐτὴν τὸ φῶς τῆς ἐπιστήμης, τὸ προωρισμένον νὰ διαλύσῃ τὰ πυκνὰ σκόττη καὶ τῆς πνευματικῆς δουλείας, ἅτινα μακρῶν τυραννίᾳ εἶχεν ἀδιάρρηκτα ἐξυφάνει περίξ αὐτῆς. Ἄμα κατελθὼν εἰς Ἑλλάδα, τῷ 1835, ὁ Ἰωάννης Σουτσοῦς διωρίσθη πάρεδρος παρὰ τῷ συμβουλίῳ τῆς Ἐπικρατείας, ἅμα δὲ ὡς ἰδρυτὴ τὸ Πανεπιστήμιον, τῷ 1837, ἑκτακτος καθηγητῆς τῆς πολιτικῆς οικονομίας ἐν αὐτῷ.

Ἐκτοτε ὁ νῦν γηραιὸς καθηγητῆς, ἐκτὸς βραχέος τινὸς διαλειμματος ὅτε μετὰ τὴν ἐλευσίαν τοῦ βασιλέως Γεωργίου διωρίσθη μέλος τοῦ ἐπὶ τινα μόνον χρόνον ὑπάρξαντος συμβουλίου τῆς Ἐπικρατείας, ἐπεδόθη εἰς τὴν ἀποκλειστικὴν ἐν τῷ Πανεπιστημίῳ διδασκαλίαν, μετ' ἀφοσιώσεως ἀληθοῦς ἀφιερθεὶς εἰς τὴν θεράπειαν τῆς ἐπιστήμης αὐτοῦ. Πρόσφατοι εἰσὶν οἱ εὐγλωττοι λόγοι δι' ὧν ἐχαιρετίσθη ἐσχάτως ἡ πεντηκονταετηρὶς τοῦ σοφοῦ καθηγητοῦ, ὥστε νὰ μὴ παρίσταται ἀνάγκη ὅπως ἐπιμείνη τις ἐνταῦθα πλείωτερον εἰς τὰς λεπτομερείας τοῦ μακροῦ καὶ γονίμου αὐτοῦ σταδίου. Ὑπὸ τῆς Θείας Προνοίας εἰς ὀλίγους δίδοται νὰ πανηγυρίζωσιν ἐπέτειον τοσοῦτον εὐφρόσυνον καὶ ἐξαιρετικὴν ἐν τῷ βίῳ αὐτῶν. Ἄλλ' ὅταν βλέπη τις ὅτι ἄνδρες οἷος ὁ Σουτσοῦς, ἀπὸ τῆς ἀνθηρᾶς νεότητος μέχρι τοῦ πολιοῦ γήρατος ἀφιερῶσαντες πάσας τὰς πνευματικὰς αὐτῶν δυνάμεις εἰς τὴν ὑπηρεσίαν τῆς πατρίδος, τυγχάνουσι τῆς σπανίας ταύτης εὐνοίας τοῦ θεοῦ, δὲν δύναται νὰ ἀρνηθῆ ὅτι ὁ κληρὸς πίπτει δικαίως καὶ ὅτι τῆς χάριτος ταύτης ἀξιοῦνται ἐκεῖνοι οἵτινες πράγματι εἰσὶν ἄξιοι αὐτῆς.

ΟΙ ΠΡΟ ΤΟΥ ΠΑΝΕΠΙΣΤΗΜΙΟΥ ΑΝΔΡΙΑΝΤΕΣ

Ἐν τῷ ἀρχικῷ τοῦ Πανεπιστημίου σχεδίῳ ὁ εὐφυής καὶ σοφὸς αὐτοῦ ἀρχιτέκτων Χάνσεν, πρὸς ὠραϊσμόν τοῦ ὅλου οἰκοδομήματος, ἔθεσε δεξιόθεν καὶ ἀριστερόθεν τῆς τῶ μέτωπον αὐτοῦ κοσμοῦσης στοᾶς ἀνὰ ἓνα μέγαν ἀνδριάντα ἐπὶ ὑψηλοῦ στυλοβάτου, οἱ δὲ ἀνδριάντες οὗτοι ἐν τῷ ρηθέντι σχεδίῳ παρίστανον θεότητα τῆς ἀρχαίας Ἑλλάδος. Ἄλλ' ἡ σύγκλητος τοῦ Πανεπιστημίου βραδύτερον ἀπεφάνθη, ὅτι καταλληλότερον θὰ ἦτο ἀντὶ δύο ἀρχαίων θεοτήτων, οὐδεμίαν ἔχουσῶν σχέσιν πρὸς τὴν ἀναγέννησιν τῆς Ἑλλάδος καὶ τὴν ἐν αὐτῇ ἐπάνοδον τῶν Μουσῶν, ἐὰν οἱ δύο τοῦ σχεδίου ἀνδριάντες ἀντεπροσώπευον, ὁ μὲν τὴν ἐλευθερίαν διὰ τοῦ πρωτομάρτυρος τῆς ἑλληνικῆς ἐπαναστάσεως Ρήγα Φεραίου, ὁ δὲ τὴν ἐπάνοδον τῶν Μουσῶν διὰ τοῦ τοσοῦτον ὑπὲρ τῶν ἑλληνικῶν γραμμῶν καὶ τῆς νεωτέρας γλώσσης μοχθήσαντος Ἀδαμαντίου Κοραῆ. Τὴν ἀπόφασιν ταύτην τῆς συγκλήτου ἄμα ἐπληροφόρηθη ὁ ἐν Ἀλεξανδρείᾳ μεγάλωνυμος πατριώτης κ. Γεώργιος Ἀβέρωφ δι' ἐπιστολῆς του πρὸς τὴν πρυτανεῖαν ἐδήλωσεν ὅτι ἀναλαμβάνει ἰδίαις δαπάναις τὴν ἀνέγερσιν τοῦ ἀνδριάντος τοῦ Ρήγα Φεραίου παρὰ τεχνίτου Ἑλλήνου ποιηθησομένου, πρὸς τοῦτω δὲ καὶ τὴν ἀνέγερσιν ἀνδριάντος εἰς τὸν ἀπαγοισθέντα πατριάρχην Γρηγόριον. Οὕτως ἐστήθησαν ἔνθεν καὶ ἔνθεν τοῦ Πανεπιστημίου, δεξιόθεν μὲν ὁ ἀνδριάς τοῦ πατριάρχου, ἀριστερόθεν δ' ὁ ἀνδριάς Ρήγα τοῦ Φεραίου, εἰς μέγεθος ὑπερφυσικόν. Ὁ τοῦ Κοραῆ ἀνδριάς ἀνεστηλώθη βραδύτερον ἐν τῷ πρὸ τοῦ Πανεπιστημίου κηπαρίῳ. Εἰς τὸ ἀπέναντι δ' αὐτοῦ μέρος ἀπεφασίσθη νὰ στηθῇ ὁ ἡδὴ ἔτοιμος ἀνδριάς τοῦ Γλάδστωνος.

Ὁ πρῶτος ἀποπερατωθεὶς καὶ ἀποκαλυφθεὶς ἀνδριάς ὑπῆρξεν ὁ τοῦ Ρήγα Φεραίου. Ἡ τελετὴ τῶν ἀποκαλυπτηρίων ἐγένετο μετ' ἐπισημότητος μεγίστης, τῷ 1871, παρουσίας καὶ τῆς βασιλείσεως, τοῦ βασιλέως τότε ἀπόντος ἐξ Ἑλλάδος, ἐπιτυχῶς δ' εἰκονίζει τὰ αἰσθήματα ἄτυνα ἐπλήρου τὰς καρδίας τοῦ κατὰ τὴν συγκινητικὴν ἐκείνην ἑορτὴν παραστάτος πλήθους ὁ ὑπὸ τοῦ πρυτάνεως τοῦ Πανεπιστημίου κ. Βουσάκη ἐκφωνηθεὶς λόγος.

Τὴν 25 Μαρτίου 1872 μετὰ πομπῆς ὁμοίας ἐγένοντο τὰ ἀποκαλυπτήρια τοῦ ἀνδριάντος τοῦ Πατριάρχου, κατὰ τὴν εὐκαιρίαν δὲ ταύτην ἀληθῆ ποιητικὸν θρίαμβον κατήγαγεν ὁ Ἀριστοτέλης Βαλαωρίτης, ἀπαγγέλλας πρὸ τοῦ ἀποκαλυφθέντος ἀνδριάντος τὴν γνωστὴν αὐτοῦ ᾠδὴν πρὸς τὸν πατριάρχην. Ὁ πρύτανης κ. Καστόρχης, συνοψίζων τὰς συγκινήσεις τῆς ἡμέρας ἐκείνης ἐν τῇ πρυτανικῇ αὐτοῦ λογοδο-

σίᾳ, ἔλεγεν: «Ὅπως ἡ τελετὴ τῶν ἀποκαλυπτηρίων τοῦ ἀνδριάντος τελεσθῆ ὅσον οἶόν τε πανηγυρικωτέρα, ἢ πρυτανεῖα παρεκάλεσε τὸν ἐν Λευκάδι διατρίβοντα ποιητὴν κ. Ἀριστοτέλην Βαλαωρίτην νὰ ποιήσῃ τὸν εἰς τὴν ἑορτὴν ταύτην ἀρμόζοντα ὕμνον. Ὁ πρὸς πᾶν ἐθνικὸν ἔργον ἑτοιμότητος ποιητῆς, καὶ μάλιστα πρὸς ἐξύμνησιν τῶν ἀνδρῶν τοῦ μεγάλου ἡμῶν ἀγῶνος, ἀσμένως τὴν αἴτησιν τῆς πρυτανείας ἀποδεχθεὶς, ἀφίκετο ἐκ Λευκάδος καὶ διὰ τῆς ποιητικῆς αὐτοῦ φαντασίας καὶ γλώσσης προσαγορεύσας τὸν ἀνδριάντα, ἐν τῇ πρὸ τῶν προθύρων τοῦ ἑλληνικοῦ πανδιδασκτηρίου καὶ ἐν μέσῳ τῆς ἄρτι καθωραϊσθείσης πλατείας αὐτοῦ πανδήμως τελεσθεῖσα κατὰ τὴν ρηθεῖσαν ἡμέραν ἐθνικῆ ἑορτῇ, οἷαν σπανίως ἑορτάζουσιν αἰ νεώτεροι Ἀθηναί, μετήγαγε τῶν προσελθόντων τὴν διάνοιαν εἰς τὰς πολυκλαύστους καὶ ἐνδόξους ἐκείνας ἡμέρας τοῦ μεγάλου ἡμῶν ἀγῶνος. Τοῦτον δὲ περιγράφας διὰ τῆς ἰδιαζούσης αὐτῷ φαντασίας καὶ γλώσσης, συνεκίνησε μέχρι δακρύων τὰς καρδίας τῶν ἀκροατῶν, ἀνέφλεξε τὸ ἐθνικὸν αἶσθημα καὶ ἀναρπάσας ἡμᾶς ἀπὸ τῆς σημερινῆς πολιτικῆς καχεξίας μετεβίβασεν εἰς τὸν μοναδικὸν καὶ πλήρη πατριωτισμοῦ καὶ ἀληθοῦς αὐταπαρνήσεως ἐκείνον ἀγῶνα».

Τὴν 7 Ἀπριλίου τοῦ 1874 ἐγένετο δημοτελῶς καὶ ἡ ἀποκαλύψις τοῦ ἐν τῇ πλατεῖᾳ τοῦ Πανεπιστημίου στηθέντος ἀνδριάντος τοῦ Κοραῆ, ὃν ἀνήγειρεν ἡ εὐγενὴς φιλοτιμία τῶν συμπολιτῶν αὐτοῦ, καταβαλόντων τὴν δαπάνην, καὶ τὸν ὁποῖον ἐκαλλιτέχνησεν ὁ ἀγαλματοποιὸς κ. Βροῦτος.

Ὁ ἀνδριάς τοῦ Γλάδστωνος, ὅστις πρόκειται νὰ στηθῇ παρὰ τὸν τοῦ Κοραῆ, κατεσκευάσθη τῇ συνδρομῇ τοῦ Πανεπιστημίου καὶ διὰ δημοσίου ἐράνου. Ἐκ τοῦ συναχθέντος τότε ποσοῦ κατεσκευάσθη καὶ ἀνδριάς τοῦ Γκυίλφορντ, τοῦ ἰδρυτοῦ τῆς Ἰονίου Ἀκαδημίας, ἀλλὰ τοῦτον τὸ Πανεπιστήμιον ἐδωρήσατο εἰς τὴν πόλιν τῆς Κερκύρας, ἵνα ἀναστηλωθῇ ἐν ᾧ τόπῳ ὁ Γκυίλφορντ ἤθλησε καὶ εὐηργέτησεν.

ΑΝΕΚΔΟΤΟΝ ΠΕΡΙ ΠΑΝΕΠΙΣΤΗΜΙΟΥ

Περὶ τοῦ Κολοκοτρώνη διηγοῦνται ὅτι κατήμενος ποτὲ παρὰ τὰς βαθμίδας τοῦ ἀνεγειρομένου Πανεπιστημίου ἀπέβλεψε μελαγχολικῶς πρὸς τὸ ἡμιτελὲς οἰκοδόμημα, εἰπὼν:

—Αὐτὸ τὸ μικρὸν παλατάκι θὰ φάη τὸ μεγάλο.

Ἡ πρόρρησις τοῦ ἐνδόξου στρατηγοῦ ἐπληρώθη μετὰ εἰκοσιπέντε καὶ ἐπέκεινα ἔτη, ἀλλ' οὐχὶ βεβαίως ἐπὶ τιμῇ τοῦ Πανεπιστημίου, ἐξεγερθέντος μετὰ τῶν ἄλλων κατὰ χρῆστοῦ καὶ ἀγαθοῦ βασιλέως, εἰς ὃν ὤφειλε καὶ τὸ ζῆν καὶ τὸ εὖ ζῆν.